

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра географії та туризму

Регістраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ОЦІНКА КОМФОРТАБЕЛЬНОСТІ ПОСЕЛЕНЬ ДЛЯ
ПРОЖИВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В СЮРТІВСЬКІЙ ТГ
УЖГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ.
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ КОМФОРТАБЕЛЬНОСТІ
НА ЗАНЯТТЯХ ШКІЛЬНОГО КРАЄЗНАВЧОГО ГУРТКА

БОГАТІ ЕСТЕР МІКЛОШІВНА

Студентка II-го курсу

Освітньо-професійна програма: ГЕОГРАФІЯ

Спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)

Рівень вищої освіти: магістр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 8/2025

Науковий керівник:

ТОРПОІ ЙОСИП ЙОСИПОВИЧ

(доцент, PhD доцент кафедри географії та туризму)

Завідувач кафедри географії та туризму:

МОЛНАР ЙОСИП ЙОЖЕФОВИЧ

(кандидат географічних наук, доцент)

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра географії та туризму

Кваліфікаційна робота
ОЦІНКА КОМФОРТАБЕЛЬНОСТІ ПОСЕЛЕНЬ ДЛЯ
ПРОЖИВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В СЮРТІВСЬКІЙ ТГ
УЖГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ.
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ КОМФОРТАБЕЛЬНОСТІ
НА ЗАНЯТТЯХ ШКІЛЬНОГО КРАЄЗНАВЧОГО ГУРТКА

Рівень вищої освіти: магістр

Виконавець: студентка II-го курсу

БОГАТІ ЕСТЕР МІКЛОШІВНА

освітньо-професійна програма: ГЕОГРАФІЯ

спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник: **ТОРПОІ ЙОСИП ЙОСИПОВИЧ**

(доцент, PhD, доцент кафедри географії та туризму)

Рецензент: **МОЛНАР ЙОСИП ЙОЖЕФОВИЧ**

*(кандидат географічних наук, доцент,
завідувач кафедри географії та туризму)*

Берегове
2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	7
2. ХАРАКТЕРИСТИКА СЮРТІВСЬКОЇ ТГ	9
2.1. Фізична географія ТГ	11
2.2. Характеристика населення ТГ	12
2.3. Економіко-географічна характеристика ТГ	14
3. КОРОТКА ІСТОРІЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ СЮРТІВСЬКОЇ ТГ	16
3.1. Сюрте	16
3.2. Тийглаш	17
3.3. Ратівці	17
3.4. Галоч	18
3.5. Палло	19
3.6. Батфа	19
3.7. Паладь Комарівці	20
3.8. Малі Селменці	21
3.9. Великі Геївці	22
3.10. Малі Геївці	23
3.11. Руські Геївці	24
3.12. Часлівці	24
4. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	26
5. РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТНОГО ОПИТУВАННЯ	31
6. ЗАСТОСУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ У ШКІЛЬНИХ КРАЄЗНАВЧИХ ГУРТКАХ	49
6.1. Краєзнавчі гуртки	49
6.2. Дослідження комфорту поселення на гурткових заняттях	51
ВИСНОВКИ	56
ПІДСУМКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	58
ДОДАТОК	62
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ	74
СПИСОК ТАБЛИЦЬ	76
РЕЗЮМЕ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	77
ДЕКЛАРАЦІЯ	79

Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Földrajz és Turizmus Tanszék

**A SZÜRTEI KISTÉRSÉG (UNGVÁRI JÁRÁS) TELEPÜLÉSEINEK
ÉRTÉKELÉSE TELEPÜLÉSKOMFORT SZEMPONTJÁBÓL.
TELEPÜLÉSI KOMFORTVIZSGÁLAT ISKOLAI
HONISMERETI SZAKKÖRI FOGLALKOZÁSOKON**

Diplomamunka

Készítette: BOGÁTHY ESZTER

II. évfolyamos földrajz

szakos hallgató

Témavezető: TARPAI JÓZSEF

(docens, PhD, a Földrajz és Turizmus Tanszék docense)

Bíráló: MOLNÁR JÓZSEF

*(a földrajztudományok kandidátusa, docens,
a Földrajz és Turizmus Tanszék vezetője)*

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
1. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	7
2. A SZÜRTEI KISTÉRSÉG BEMUTATÁSA	9
2.1.A kistérség természetföldrajzi viszonyai	11
2.2.A kistérség népességföldrajzi jellemzése	12
2.3.A kistérség gazdaságföldrajzi jellemzése	14
3. A SZÜRTEI KISTÉRSÉG TELEPÜLÉSEINEK RÖVID TÖRTÉNETE.....	16
3.1.Szürte	16
3.2.Kistéglás	17
3.3.Rát.....	17
3.4.Gállocs	18
3.5.Palló	19
3.6.Bátfa.....	19
3.7.Palágykomoróc	20
3.8.Kisszelmenc	21
3.9.Nagygejőc	22
3.10. Kisgejőc.....	23
3.11. Oroszgejőc.....	24
3.12. Császlóc.....	24
4. KUTATÁSI MÓDSZEREK.....	26
5. A KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS EREDMÉNYEI	31
6. A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ALKALMAZHATÓSÁGA ISKOLAI HONISMERETI SZAKKÖRI FOGLALKOZÁSOKON	49
6.1.Honismereti szakköri foglalkozások.....	49
6.2.Településkomfort vizsgálata szakköri foglalkozásokon.....	51
ÖSSZEFOGLALÁS	56
KÖVETKEZTETÉSEK.....	57
FELHASZNÁLT IRODALOM.....	58
MELLÉKLET.....	62
ÁBRÁK JEGYZÉKE	74
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE.....	76
UKRÁN NYELVŰ REZÜMÉ	77
NYILATKOZAT	79

BEVEZETÉS

A településkomfort fogalma még új a szakirodalomban, de annál nagyobb jelentőséggel bír a modern világ településfejlesztésében. A városok és falvak objektív és szubjektív tényezők alapján helyezhetőek el a komfortérzet skáláján.

Egyre több magyarországi településfejlesztési tervben szereplő kifejezés a településkomfort, melynek a kialakítását vagy annak karbantartását tervezik, mivel az növelni tudja az adott hely népességmegtartó képességét. Tehát a településkomfort nemcsak az életszínvonallal hozható összefüggésbe, hanem befolyása van olyan folyamatokra is mint az elvándorlás. Ha vonzóvá akarunk tenni egy helységet elsődleges szempont a komfortérzet javítása, melyet a megfelelő infrastruktúra, intézményrendszer, szolgáltatások kialakításával kell kezdeni.

Kárpátalja migrációs mérlege Ukrajna függetlenné válást követően veszteségessé vált és ez a mai napig így van. Ebben nagy szerepe van az országban folyamatosan romló gazdasági helyzetnek, amelyet a 2022. február 24-én kirobbant orosz-ukrán háború csak tovább fokozott. Ezt a jelenséget tovább ronthatja a falvak alacsony szinten lévő településkomfortja is, amely miatt a kutatásunk még aktuálisabbá válik. Nem elhanyagolható az sem, hogy kárpátaljai vonatkozásban még nem kutatott ez a téma.

A kutatásom célja, hogy megvizsgáljam a Szürtei kistérség településeit a komfortérzet különböző szempontjai alapján, így ezáltal képet kapjak arról, hogy az ott élő emberek, hogyan értékelik környezetüket. A kutatás módszere a kérdőíves lekérdezés volt. Rákérdeztem a település nyújtotta lehetőségekre, szolgáltatásokra, illetve arra mennyire elégedettek azokkal az ott lakók.

A diplomamunkám későbbi részében kitérek arra, hogy a települési komfortvizsgálat hogyan építhető be az iskolai honismereti szakköri foglalkozásokba. Ennek érdekében tantervet készítettem egy tanévre vonatkozóan és egy óravázlatot a településkomfort témájában.

1. fejezet

SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Kiss és Nagy munkájukban kitértek a településkomfort fogalmára, melynek tisztázásához különválasztották a település és a komfort fogalmát. A vizsgálataik alapján megállapították, hogy a települési komfort olyan tényezők összességét jelenti, amelyek egy adott település határain belül szerveződve befolyásolják a lakosság fizikai kényelmét, mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt.

A komfortérzet két fő összetevőből áll: egyrészt a fizikai kényelemérzetből, másrészt az abból fakadó – szubjektív és nehezen mérhető – közérzetből. E tényezők együttesen alakítják a települési komfort szintjét, amelyet olyan összetett mutatókkal mérhetünk, mint például a várható élettartam vagy a vándorlási egyenleg.

A települési életminőség alapját elsősorban a megfelelő infrastrukturális rendszerek és a hozzáférhető szolgáltatások minősége határozza meg. Egy település működőképességét biztosítják a vonalas infrastruktúrák és a közszolgáltatások elérhetősége, míg fejlődésének feltételeit az elérhetőségi viszonyok és a környezeti tényezők adják.

A komfortérzetet azonban nem csupán a fizikai tényezők befolyásolják, hanem az emberek mentális és tudati állapota is. Bár ezek egy része objektív módon is mérhető, sok esetben olyan szubjektív tényezőkről van szó, amelyek az egyéni „szabadságérzeten” alapulnak és ezáltal nehezen számszerűsíthetők és vizsgálhatóak. Települési szinten különösen a lakóhely, a tágabb környezet és a munkahely befolyásolja az emberek közérzetét (Kiss – Nagy 2005).

A településkomfort fontosságát emeli ki munkájában Czibere és Molnár is, akik a kistelepülések elszegényedésével hozták kapcsolatba a fogalmat. Ezeken a területeken az elmúlt évtizedek folyamán a közszolgáltatások visszaszorulása – például az orvosi rendelők és iskolák megszűnése vagy összevonása, illetve a közösségi közlekedés elérhetőségének csökkenése – rontotta a helyiek életminőségét. Az infrastruktúra hanyatlása, valamint a munkahelyek és fejlesztési lehetőségek hiánya miatt ezek a települések már egyre kevésbé tudták biztosítani a lakosság számára a megfelelő életszínvonalat.

Mindez hozzájárult ahhoz, hogy a kistelepülések egy részéről elvándoroltak azok, akik számára elérhető volt a költözés lehetősége, míg az ott maradók jellemzően hátrányos helyzetű

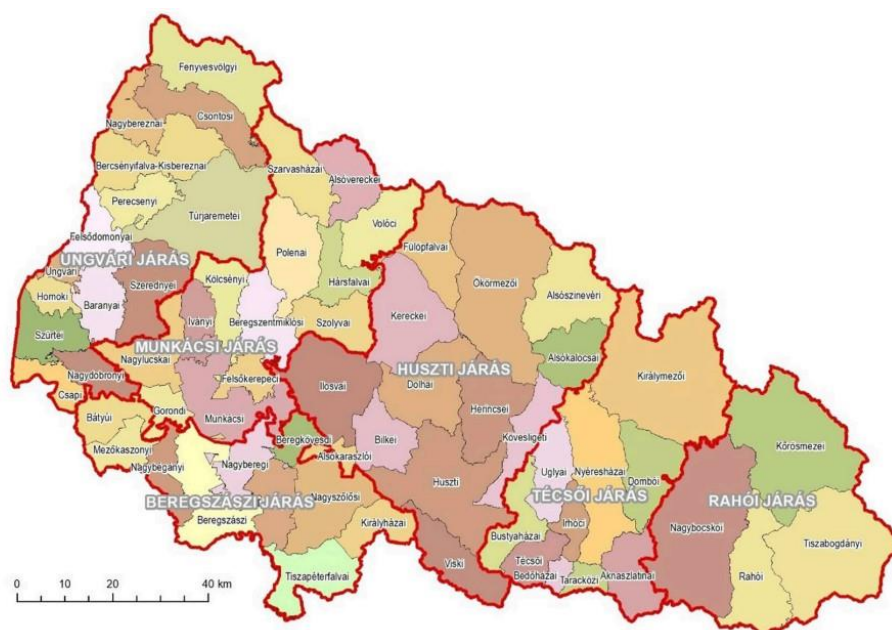
csoportokhoz tartoztak. A szelektív migráció következtében ezek a falvak mind szociális, mind etnikai összetételükben egyre homogénebbé váltak (Czibere – Molnár 2016).

Az előbb említett esetben tehát, láthattuk, hogy egy település minőségbeli leépülése hatással van a lakosság ott maradására, viszont ez fordítva is így működik. Kovács Zoltán munkájában kiemeli a települések fejlődésében a társadalmi tényezőt és ezen belül is a kivándorlást, illetve a lakosság elöregedését. Amennyiben ezek fent állnak egy adott település vonatkozásában az gátat szabhat a terület harmonikus fejlődésében, különösen annak a belső változásában (Kovács 2002).

2. fejezet

A SZÜRTEI KISTÉRSÉG BEMUTATÁSA

2015-ben Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa elfogadta az Önkormányzatok önkéntes egyesülésére vonatkozó törvényt, mellyel kezdetét vette az ukrán közigazgatási reform. A decentralizáció folyamán a helyi városi és falusi önkormányzatok egyesült kistérségekbe szerveződtek, illetve járások szűntek meg és alakultak újjá, melyet 2020. július 17-én szavazott meg a Legfelsőbb Tanács. Így maradt Kárpátalja 13 járása helyén 6 járás (Ungvári, Munkácsi, Beregszászi, Huszti, Técsői és Rahói járás), míg a korábbi 337 helyi önkormányzat 64 kistérségbe szerveződött (1.ábra) (Cserniczkó et al. 2021).

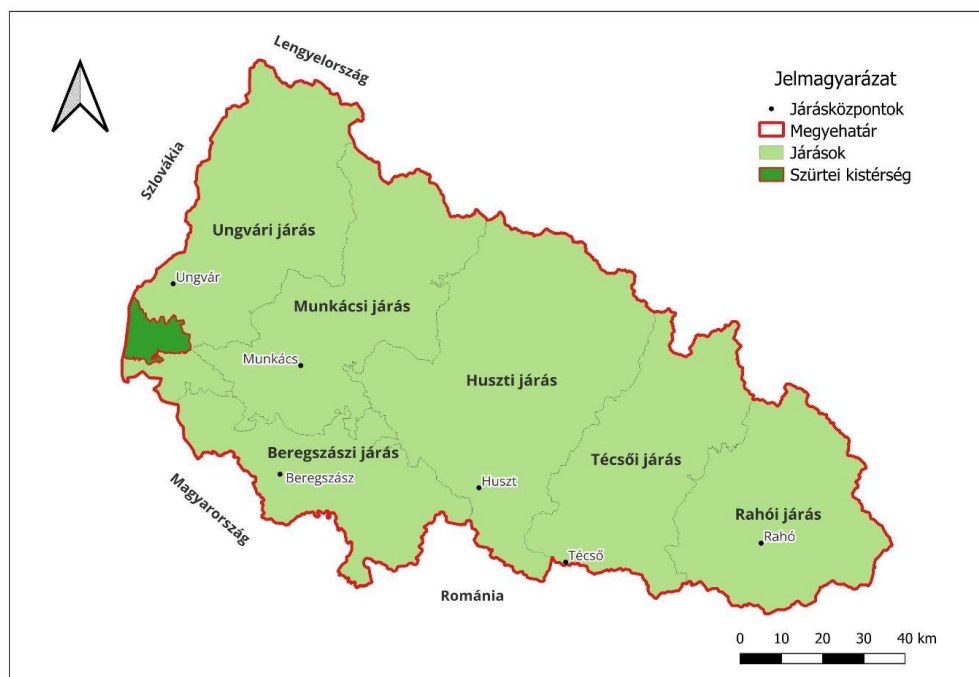

1. ábra. Kárpátalja járási felosztása és kistérségei a 2020-as közigazgatási reformot követően (Molnár D. 2021)

A decentralizáció legfőbb célja az volt, hogy csökkenjen az állam központi irányító szerepe és ezzel párhuzamosan a helyi önkormányzatok szélesebb hatásköröket kapjanak, hogy a kistérségek életét érintő döntések helyi szinten szülessenek meg. Ennek feltétele olyan életképes közösségek kialakulása volt, amelyek képesek saját erőforrásaikra támaszkodva működni. A reformot követően azonban már kirajzolódott, hogy létrejöttek olyan kistérségek is, amelyek területén nem működik jelentős adófizető vállalkozás, munkaadó vagy intézmény.

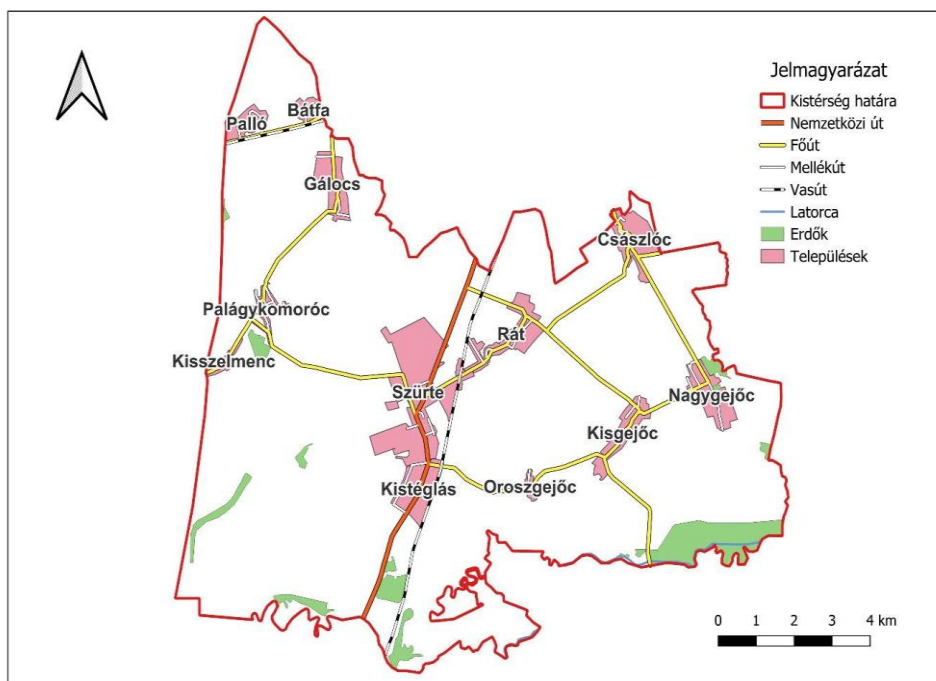
Emiatt kérdéses, miként lesznek képesek anyagilag fenntartani a korábban főként állami támogatásból működő szociális intézményeiket (Molnár D. 2021).

A Szürtei kistérség 7 önkormányzat egyesülésével jött létre 2020 november 21-én (karpatalja.ma 2020). A kistérség Kárpátalja nyugati, az Ungvári járás déli részén helyezkedik el (2. ábra). Területe 144,5 km² (Szürtei kistérség weboldala 2024). A kistérség központja Szürte. Legészakibb települése Bátfa, legdélibb Oroszgejőc, legnyugatibb Kisszelmenc és a legkeletibb települése Nagygejőc. A lakosság beregisztrált száma 8845 fő (Szürtei kistérség weboldala 2024). Négy kistérséggel határos: északról a Homokival, kelet felől a Baranyaival, délről pedig a Csapi és a Nagydobronyi kistérségekkel. A kistérség nyugati részén található a Kisszelmenc és Nagyszelmec közötti ukrán-szlovák határátkelőhely.

2. ábra. A Szürtei kistérség elhelyezkedése Kárpátalján

A kistérséghez tartozó települések a következők: Szürte, Nagygejőc, Kisgejőc, Oroszgejőc, Kistéglás, Rát, Császlóc, Palágykomoróc, Kisszelmenc, Palló, Bátfa és Gálóc (3. ábra). A kistérséget alkotó összes település a decentralizáció előtt is az Ungvári járáshoz tartozott, így ez azt követően sem változott meg.

3. ábra. A Szürtei kistérség térképe

2.1. A kistérség természetföldrajzi viszonyai

Az Ungvári járás domborzatilag két részre tagolódik: a délnyugati fele a lapos Ungi-síkság, amely az Alföld peremét képező Kárpátaljai-alföld része. A Kárpátaljai-alföld az Alföld északkeleti része, amely a Kárpátok hegyvidékétől délnyugatra terül el. A Tisza-menti területet Tiszahátnak is nevezik, melyet három fő részre osztanak: Ungi-, Beregi- és Ugocsai-síkság. Ezen területek közül az Ungi-síkságon terül el a Szürtei kistérség is. Az alföldi rész tengerszint fölötti magassága 101-110 m (Baranyi et al. 2009). Ásványi kincsek bányászatában az Oroszgejőc mellett található homokbányákat tudjuk megemlíteni.

A Latorca folyó Kárpátalján a Vereckei-hágó közelében ered és érinti a kistérség déli határát már síkvidéki jelleget öltve. A nagydobronyi kistérség felől érkezik és Kisgejőc, illetve Oroszgejőc határában folytatja útját. A folyó körülbelül 7 km hosszú szakasza tartozik a kistérséghez, később Szlovákiában torkollik bele a Bodrogba.

A természetes növénytakaró a ligetes erdők és a kocsányos tölgy fafajtákkal tarkított, de a terület jelentős részén a mezőgazdasági munkálatok alá került szántóföldek vannak

többségben, az erdő aránya alacsony (3.ábra). A terület számos vörös könyves növény- és állatfaj élőhelye is, állatok közül több hulló-, kétéltű- és madárfaj megtalálható. A kistérségre a podzolos gyep talajok és a glejes talajok egyaránt jellemzőek (geomap.land.kiev.ua 2025).

Kárpátalja alföldi területein nedves kontinentális éghajlat uralkodik. Az Aliszov-féle éghajlatbesorolás, amely a térségben uralkodó légtömegeken alapul, a megyét a mérsékelt övezet mérsékelt kontinentális típusba sorolja. Az időjárást itt az év során a mérsékelt övi óceáni és szárazföldi légtömegek váltakozása határozza meg. A hegységek bár védelmet nyújtanak, a téli hónapokban időnként sarkvidéki eredetű légtömegek is eléri a területet, hideg és száraz levegőt hozva magukkal. A nyári időszakban pedig gyakran trópusi szárazföldi légtömegek alakítanak ki forró, száraz időszakokat (Baranyi et al. 2009). Az évi középhőmérséklet $9,7^{\circ}\text{C}$ körül alakul, a leghidegebb hónap január, amikor az átlaghőmérséklet $-2,8^{\circ}\text{C}$, míg a legmelegebb a július, $19,9^{\circ}\text{C}$ -os átlagértékkel. A legtöbb csapadék júniusban hull, míg a legszárazabb időszak tél végén és kora tavasszal tapasztalható. A járásban az utolsó tavaszi fagyok átlagos időpontja április közepére esik, de ez március 15-től május 20-ig ingadozhat (Baranyi et al. 2009).

2.2. A kistérség népességföldrajzi jellemzése

A Szürtei kistérség 12 települést (Szürte, Kistéglás, Rát, Császlóc, Palágykomoróc, Kisszelmenc, Gálóc, Palló, Bátfa, Nagygejőc, Kisgejőc, Oroszgejőc) foglal magába. A kistérség 2024-es adatai alapján a regisztrált lakosok száma 8845 fő, míg a jelenlévő lakosság 4558 főre tehető. 2023-ban a kistérség születési rátája 13,4‰ volt, halálozási rátája 22,8‰. A természetes szaporodás ezek alapján a kistérségben 2023-ban $-9,4\%$ volt, vagyis természetes fogyás következett be (Szürtei kistérség weboldala 2024).

A legutóbbi 2001-es népszámlálási adatokat figyelembe véve a kistérség lakosságszáma 8727 fő, amelyből 6183 magyar nemzetiségűnek vallotta magát (Sebők 2021). A SUMMA 2017 felmérés eredményeiből az derül ki, hogy a magyarok száma ezen települések tekintetében lecsökkent 5299 főre (1. táblázat) (Tátrai et al. 2020). A Kárpátalján megalakult kistérségek közül 10-ben a magyar nemzetiségűek vannak többségben, ebből három az Ungvári járásban található, ennek egyike a Szürtei is, ahol a lakosság 70,8%-a magyar (Molnár D. 2021). A 2001-es adatok azt mutatják, hogy a települések közül csak Oroszgejőcön élnek nagyobb számban

ukránok, mint magyarok. Bár magyar többségű falvakról beszélünk, Császlócon, Pallóban és Gállocsban is nagy arányban élnek ukránok. A kistérségben megtalálható a cigány kisebbség is, akik legnagyobb számban Gállocsban (28,1%) élnek, aztán Rát (25,7%) követi, majd pedig Szürte (19%) (Braun et al. 2010).

1. táblázat

A magyar és ukrán lakosság száma a kérdőíves felmérésben részt vett településeken 2001-ben és 2017-ben. Az állandó lakosság, az ukránok és magyarok száma a 2001-es népszámlálási adatok alapján; a magyarok száma 2017-ben a SUMMA 2017 felmérés alapján (Sebők 2021, Tátrai et al. 2020)

Település	Állandó lakosság (2001)	Magyarok száma (2001)	Ukránok száma (2001)	Magyarok száma (2017)
Bátfa	231	183	43	107
Nagygejőc	1062	824	111	859
Gállocs	498	372	72	292
Kisgejőc	760	696	61	634
Kisszelmenc	200	185	13	159
Palágykomoróc	834	650	121	556
Palló	422	308	96	242
Rát	1325	841	274	634
Oroszgejőc	126	4	122	-
Szürte	1898	1239	439	1094
Kistéglás	551	457	91	350
Császlóc	820	424	364	372

A falvakban a felekezeti megoszlás is sokszínű. A reformátusok vannak többségben Nagygejőcön (78%), Ráton (77%), Kisgejőcön (68%), Palágykomorócon (54%) és Pallóban (51%). A többi községben a római katolikus hívek aránya nagyobb, Császlócon 87%-ban vannak jelen, Kistégláson és Bátfán is 63% az arányuk, őket követi Kisszelmenc (53%), Szürte (49%) és Gállocs (38%). Minden településen jelen vannak különböző mértékben a görögkatolikusok is (Molnár 2024). Oroszgejőc lakosságára vonatkozóan nincsenek adataink e tekintetben, mivel ukrán többségű községről beszélünk, így feltételezhetően a pravoszláv egyház az uralkodó.

2.3. A kistérség gazdaságföldrajzi jellemzése

A Szürtei kistérség területén működik pár olyan vállalat, amelyek említésre méltóak, ha a gazdaságot elemezzük.

A kistérség területén, Rát településen épült meg Kárpátalja első naperőműve, amelyet 2012 júliusában helyeztek üzembe. Az erőmű 10 hektáron terül el és 19 ezer napelemet telepítettek rá. Az alacsony fekvésű területnek köszönhetően a napsütéses órák száma igen magas, évente 2000 óra, így ideális a naperőmű telepítésére, melynek éves kapacitása 5,4 MW. A projekt költsége körülbelül 100 millió UAH volt. A telepítés során olyan földterületeket használtak ki, amelyek nem alkalmasak a növénytermesztésre (zaholovok.com.ua 2025). Szintén naperőművet telepítettek Kistéglás határában, mely 2018 elején készült el. 35 hektár területen működik és 79 ezer napelemet helyeztek el rajta (abc-solar.com.ua 2025).

A kistérség északi részén fekvő Császlócon található a kárpátaljai főgázvezetékek „Ungvár” gázkompresszorállomása. Itt négy tranzit exportgázvezeték találkozik egymással: a Dolina-Ungvár-Gosgoszbord-2, a Szozuz, az Urengoj-Pomary-Ungvár és a Progress. Az állomás egy hektárnyi területen helyezkedik el, ahol a külföldre továbbított gáz mennyiségét és különböző paramétereit mérik (uzhgorod.net.ua 2025). A térség központja, Szürte mellett a LEIER UKRAINE vállalat nagy területű raktára működik. A vállalkozás az építőanyagok gyártására szakosodott, de termékeik között megtalálhatóak a kerámia burkolólapok, különböző építőanyagok és kéményrendszerek, illetve cement-homok burkolólapok. 2022 júniusában kezdte meg munkálatait Palágykomorócon a Gungapig Zakarpattia LLC vállalat, akik egy húsfeldolgozó üzem létrehozását tűzték ki célul. Az ezáltal létrehozott munkahelyek száma előzetesen 10-15 fő lesz. Az építkezés azonban szünetel a vállalat nehéz anyagi helyzete és a hadiállapot okozta problémás munkavégzés miatt.

A kistérség területén halad keresztül a M06 Csap-Kijev nemzetközi autót, amely nagy forgalmat bonyolít le és a kereskedelem szempontjából sem elhanyagolható. A Csaptól Ungvárig tartó európai nyomtávú vasútvonal építése most zajlik, 22 km vágány lefektetésével. A projekt költsége 20 millió euró, melynek egyik felét az Európai Unió, másik felét az ukrán állam finanszírozza (mukachevo.net 2025).

Mindezeket figyelembe véve, kijelenthetjük, hogy a Szürtei kistérség nem rendelkezik olyan mennyiségű adófizető vállalattal, akikből jelentős bevétele származna. Mi sem bizonyítja

ezt jobban, mint az éves költségvetés, amelynek összege 2024-ben 98 millió UAH volt a Szürtei kistérség esetében, ennek 65%-a származott az adókból. Összehasonlításként a szomszédos Homoki kistérség költségvetése 2024-ben összesen 405 millió UAH volt, melyből 83% az adófizetőktől folyt be (openbudget.gov.ua 2025). Tehát a kistérségek gazdaságát nagyban befolyásolja a területükön működő vállalatok mennyisége és nagysága is.

3. fejezet

A SZÜRTEI KISTÉRSÉG TELEPÜLÉSEINEK RÖVID TÖRTÉNETE

3.1. Szürte

Szürte 13km-re helyezkedik el Ungvártól. A községről az első írásos említés 1255-ből származik: ekkor a Rátót nemzetséghez tartozó I. Lóránt hűségéért több falut, köztük Szürtét is megkapta a Bodrog mentén. Két fia közül az egyik 1266 előtt meghalt, a másik pedig Mátyás ispánnal együtt szerepel az oklevelekben 1278-tól. Apjuk halála után mindketten elherdálták örökségüket (Karácsony 1901). 1281-ben Baksa és testvérei szerezték meg Ung megyei birtokaik nagy részét (Botlik – Dupka 1993).

Szürte legrégebbi épített emléke a középkori eredetű római katolikus templom, amely műemléki védelem alatt áll. Eredetileg gótikus stílusú volt, de későbbi átépítések nyomot hagytak rajta. Az 1327–1332-es pápai tizedjegyzékek a települést plébániás helyként említik, 1332-ben Scrute, 1337-ben pedig Strute néven jegyezték fel (Dorgay 2016).

1357-ben említik először azt a birtokos családot, amely ekkor már a Szürtey (vagy Zrittey) nevet viselte. A család egyik tagja 1408-ban Zsigmond királytól címet kapott, míg a nemzetséghez tartozó Chapy András a király által alapított Sárkány-rend tagja lett. Feltehetően ezzel hozható összefüggésbe az a feltételezés, hogy a helyi templom északi falába egy 15. századi féldomborművet – valószínűsíthetően a Szürthey család egyik tagjának síremlékét – építettek be, amely Sárkányölő Szent Györgyöt ábrázolja (Dorgay 2016).

A 16. század közepén Sztritey Pál, István és György voltak Szürte birtokosai. A közeli Ungvár hatására Szürte korán csatlakozott a reformációhoz, 1550-ben alakult református gyülekezete, első templomuk a katolikus templom volt (Botlik – Dupka 1993). Később 1816-ban báró Vécsey Ferenc és Antal földesurak telket adományoztak a református gyülekezetnek templomépítés céljából a faluvégén. Az építkezés 1822-ben kezdődött, de anyagi nehézségek miatt végül 1898-ban fejezték be, amikor tornyot is emeltek rá. Addig torony nélküli „csonka templomként” emlegették (Dorgay 2016).

A 2001-es népszámlálás alkalmával 1898-an lakták, melyből 65,3% magyar, 23% ukrán, 11% pedig cigány nemzetiségűnek vallotta magát (Molnár – Molnár D. 2005).

3.2. Kistéglás

Kistéglás Szürtével egybe épült település, Ungvártól 16km-re fekszik. Új keletkezésű községnek tekinthető, mivel a Latorca folyó és a mocsaras talaj miatt a környék kevésbé volt alkalmas a korai letelepedésre. A 18. század végén készült térképek még erdős és mocsaras vidéknek jelölték a helyét, később ritkán lakott pusztaterületként szerepelt. Az első lakók a Latorcánál működő révhez köthető családok voltak. 1870-ig Szürte községhez tartozott, önálló kisközségként ezután jelent meg.

1880-ban már 67 házban 374-en éltek, többségük (360 fő) magyar anyanyelvű. Jelenlegi nevét 1905-ben kapta, a csehszlovák megszállás alatt Tiglas néven említették. 1940-ben a település 278 római katolikus, 252 görögkatolikus és 20 református vallású lakost számlált. 1944 októberéig oktatási feladatait római és görögkatolikus népiskolák látták el (Botlik – Dupka 1993).

A szovjet időszakban a Szürtei Községi Tanácshoz tartozott, majd 2003-ban önálló lett, 2020-tól pedig a Szürtei kistérséghez tartozik (karpataljalap.net 2025). Népessége a 2001-es adatok alapján 551 fő, ebből 82,9% magyar és 15% ukrán (Molnár – Molnár D. 2005).

3.3. Rát

Rát 3km-re fekszik Szürtétől és 12 km-re Ungvártól, korábban Nagy- és Kistrát egyesülésével jött létre. Nagyrát az Árpád-kor végén, 1284-ben királyi adományként került a Baksa nemzetség birtokába. A település különböző neveken szerepelt a forrásokban: 1332-ben Vrat, 1337-ben Roc, 1417-ben Raath, 1427-ben Raad. A falu lakosságát 1567 után pestis tizedelte meg, később császári csapatok pusztításai következtében négy ház is leégett. 1725-ben magyar jobbágyokkal telepítették be újra.

Kistrát eredetileg Nagyrát része volt, az 1284-es adománylevélben Kyzrath és Kysrath néven szerepel. 1883-ra önálló településsé vált, 70 házzal és 661 lakossal. Római katolikus és református templom is működött itt. A református templomot 1718-ban a katolikus egyház vette birtokba, a gyülekezet 68 éven át a kisgejőci templomba járt, míg 1786-ban vissza nem kapták (Botlik – Dupka 1993). 1910-ben a két községet egyesítették Rát néven (karpatalja.ma 2025),

amikor is 606 fő lakta a települést (Botlik – Dupka 1993). 1947-ben önálló egyházközséggé vált a helyi görögkatolikus gyülekezet.

1944 októberéig Nagyráton egy községi népiskola, Kisráton pedig egy római katolikus és egy református elemi iskola működött. 1946-ban újjá szervezték az oktatást, ekkortól lett általános iskola a faluban, ahol azóta is magyar és ukrán nyelvű oktatás folyik 135 tanuló jelenlétével (rati-iskola.ucoz.ua 2025). Rát meghatározó intézményévé vált a Szent Mihály Gyermekotthon, ahová az első család 2006-ba költözött be. Később a gyermekotthon területén Rehabilitációs Központ jött létre 2018-ban, amely az otthonban élő gyerekek és a tágabb közönség fizikai és pszichés rehabilitációját biztosítja (stmkids.org 2025).

3.4. Gálocs

Gálocs 10 km-re fekszik Szürtétől. A település az Aba-nemzetség ősi birtoka volt, amelyről már egy 13. századi oklevél is említést tesz. A 14. század elején csaták színhelye lett, amikor I. Amadé nádor – aki 1308-tól Nevicke várának ura volt – két fia elesett a rozgonyi csatában. A várat ezután Miczk bán, az Ákos-nemzetség tagja foglalta el, a király pedig Ungvárt és környékét, így Gálocsot is, Drugeth Fülöpnek adományozta (Botlik – Dupka 1993).

1696-ban 11 jobbágy élt a településen, közülük négyet ruszinként írtak össze. 1715-ben nyolc jobbágycsalád lakta, 1828-ban pedig 54 házában 540 fő élt, többségük magyar anyanyelvű, ortodox és református vallású, főként mezőgazdaságból éltek. A faluban a római és görögkatolikus hívek egy templomot használnak, melyet 1883-ban kezdtek építeni. A II. világháború idején lefoglalták két harangját, később pedig be is zárta azt a szovjet hatóság és csak 1989-ben nyitotta ki (karpatalja.ma 2025). A reformátusok mai temploma 1910-ben épült, amely különlegesnek számít, mivel bodrogkeresztúri fehér kőből emelték (hu.wikipedia.org 2025).

A két világháború között egy állami népiskola működött a faluban. 1945-től lett a községben magyar nyelvű elemi iskola, illetve 1977-től napközis óvoda. Az intézmény jelenleg is működik 34 iskolással és 18 óvodással (sites.google.com 2025).

3.5. Palló

Palló 15 km-re fekszik Szürtétől, 2020-ig közigazgatásilag Gálocshoz tartozott. Árpád-kori birtokosa az Aba-nemzetséghez tartozó Amadé és fiai voltak, akik 1311-ben pártütés miatt elvesztették birtokukat. 1315-től Nevicke és Ungvár vár tartozékaként úgy ahogyan Gálocs is, Drugeth Fülöp birtokába került. 1427-ben már 27 jobbágyporta szerepel itt, a település neve ekkor Palo. 1451-ben is a fent említett várakhoz tartozott. A falu lakosságát gyakran sújtották pestisjárványok és a tatárjárás sem kedvezett a népesség fennmaradásának. 1567-ben 8 ház állt elhagyatottan (Botlik – Dupka 1993).

1646-ban Thököly hadai vonulnak át, majd 1685-ben Schultzs császári tábornok pusztításai sújtották a vidéket. 1828-ban már 514 magyar lakosa volt, akik főként mezőgazdaságból éltek. 1918 és 1939 között lakóházainak száma 113 volt.

A falu görögkatolikus temploma 1996-ban kezdett épülni, de csak 2004-ben szentelték fel, mivel ekkor sikerült befejezni az építkezést. Azóta a görög és római katolikus hívek egyaránt használják (karpataljalap.net 2025). A település fatemplomát a református gyülekezet használta, melynek helyére 1932-ben épült új, 250 férőhelyes templom (karpatalja.ma 2025).

3.6. Bátfa

Bátfa 13 km-re helyezkedik el Szürtétől, 2020-ig Palló mellett közigazgatásilag Gálocshoz tartozott. Az Árpád-kori dokumentumokban Patwa néven szerepel. 1332-ben és 1337-ben a pápai tizedlajstromban Batwa néven említik, mint plébániás helységet. A terület első birtokosai a Bátfaiak, később a XV. század elején a Homonnai Drugethek voltak. 1669-ben 7 magyar nevű jobbágy szerepel az évi összeírásban, 1726-ban pedig 4 magyar jobbágy család élt itt. Lakóinak fő foglalkozása az őstermelés volt. A reformáció terjedésével a Pálóczy-Horváth pártfogásával meg is alakult a helyi református egyházközség (Botlik – Dupka 1993).

Az 1648. évi feljegyzésekből kiderül, hogy Bátfa anyaegyház volt, filiái akkor Palló és Sislóc volt. A helyi református templom a XIV. században épült gótikus stílusban, de az évek során végzett átalakítások miatt ez csak a megmaradt tápillérekben és a sokszögzáródású szentélyben fedezhető fel (Horváth – Kovács 2002). A legutóbbi nagy átalakítást 1910-ben

végezték és 1985-ben renoválták. 2015-ben a Teleki László Alapítvány segítségével kezdődött meg a templom műemléki helyreállítása (telekialapitvany.hu 2025). Az épület alatti kriptában a Pálócziak nyughelye található (batfa.hupont.hu 2025). A csehszlovák időszakban 47 lakóháza volt a településnek.

3.7. Palágykomoróc

Palágykomoróc 6 km-re fekszik Szürtétől. A község Palágy és Komoróc falvak egyesülésével jött létre 1943-ban. Komoróc egy Palágy mellett fekvő különálló település volt, kis lélekszámmal. Birtokosai a Palágyi család és más nemesek voltak. 1696-ban az elnéptelenedés után említik ismét, amikor is öt jobbágy és egy zsellércsalád lakta. A 18. században a Bercsényi család birtokolta, akik a Palágyi család utolsó tagjának özvegye Répássy Mária révén jutottak hozzá (Szaniszló 2016).

A reformáció idején gyorsan terjedt az új vallás, így a két település közösen alkotott református egyházközséget, amelyet a Palágyi család, majd gróf Buttler János is pártfogolt. A gróf gazdag patrónusa volt a gyülekezetnek, mivel birtokai voltak a falu közelében, és később a templom kriptájában temettek el (Szaniszló 2016). A lakosság fő foglalkozása sokáig a mezőgazdaság maradt. A 20. század közepére a falu 74 lakóházat számlált, helyben volt görögkatolikus és református temploma, Komorócon görögkatolikus népiskola, míg Palágyon református elemi népiskola működött.

A község református temploma még a 13. században épült román stílusban, a homokdomb tetejére, a falu központjában. A reformáció idején a fali képeket lemeszelték, így ezeket – és a templom tornyát, külsejét, hangszerkeretét - a 2006-ban megkezdett nagy restaurálás alkalmával újíttotta fel a Teleki László Alapítvány (kmmi.org.ua 2025). 1940-ben lakosai közül 46 volt római katolikus, 47 görögkatolikus, 231 református, 12 izraelita, lakossága három kivétellel magyar nemzetiségű (Botlik – Dupka 1993).

A faluban 1946-tól működik magyar tannyelvű általános iskola. Jelenleg az intézmény 9 osztályában 103 gyerek tanul (pkomarivci-zos.at.ua 2025).

3.8. Kisszelmenc

Kisszelmenc a középkor második felében alakult faluvá. Először a mohácsi vész után említik, ekkor egytelkes nemesek lakták jobbágyok nélkül, hadiszolgálat fejében adómentesen. 1556-ban a Tokaj felől előrenyomuló törökök elpusztították. 1600-ban már jobbágyok is éltek a faluban, amely ekkor öt házból állt, míg a nemesi lakosság a várak közelében lakott. 1696-ban három jobbágyháztartást tartottak nyilván.

1719-ben Kis-Szelmencz néven szerepel, ekkor két család lakta. 1828-ra 25 házban 231 fő élt, valamennyien magyar anyanyelvűek. A 20. század közepéig a lakosság főként mezőgazdaságból élt, házainak száma ekkor 60 volt, de iskola nem működött. 1940-ben 322 lakosa magyar anyanyelvű volt, felekezet szerint 83 római katolikus, 190 görögkatolikus és 49 református (Botlik – Dupka 1993).

A település neve 1945 után vált ismerté több ember számára, amikor az új csehszlovák-ukrán határt a falun keresztül húzták meg, így a község egyik része a mai napig a szlovákiai Nagyszelmenchez, míg másik része az ukrainai Kisszelmenchez tartozik. Az új határ mentén a szovjet határőrök már másnap magas deszkapalánkot építettek, így a szétszakított rokonok, barátok, ismerősök nem is láthatták egymást hosszú éveken át (szozat.org 2025). 2003-ban egy félbevágott székelykaput állítottak fel a határsáv két oldalára, mely szemből nézve egy egészet alkot, így szimbolizálva a két község összetartozását (4. ábra) (szekelykapuk.com 2025).

A székelykapukon az alábbi falfaragás látható:

"Egy Szelmencből lett a kettő, egyesítse a Teremtő

Áldjon Isten békeséggel, tartson egybe reménységgel

Mi reményünk megmarad, összeforr mi szétszakadt

Két Szelmencnek kapuszárnya, falvainkat egybezárrja" (szozat.org 2025)

4. ábra. Félbevágott székelykapu Nagy- és Kisszelmenc határában (karpataljalap.net 2025)

A két település között 2005-ben nyitották meg a gyalogos és kerékpáros határátkelőt. Zelei Miklós kutatómunkájában a két Szelmenc történetét írta le, amely 2000-ben jelent meg A kettézárt falu címmel. Később a regényből színdarabot is írt Zoltán újrateremtve címmel, melyet Vidnyánszky Attila rendezésében többször játszott az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház társulata. 2024-ben a Szürtei Kistérségi Tanács emlékművet állított az író emlékére Kisszelmencen, a település róla elnevezett főutcáján (life.karpat.in.ua 2025). 2001-es népszámlálási adatok alapján a falu lakossága 200 fő, melynek 92,5%-a magyar, 6%-a pedig ukrán nemzetiségű (Molnár – Molnár D. 2005).

3.9. Nagygejőc

Nagygejőc 15 km-re található Ungvártól és 13 km-re Szürtétől. A község az Anjou-kor elején a Szerednyei-vár tartozéka volt, 1338-ban Pálocs Péter, majd később a Dobó-család birtokolta. 1427-ben már 67 jobbágyporta volt a faluban, 1439-ben a Császlóci család is részbirtokos lett. Később Vámosgejőtz néven szerepel a kamarai iratokban, 1600-ban 32

jobbágyházat írtak itt össze. 1649-től lett a falu neve Nagygejőc. 1696-ban 10 magyar család lakta, majd 1740 körül további református magyarok telepedtek le (Botlik – Dupka 1993).

A csehszlovák időszakban Velké Gejovce néven ismerték. Ekkor három egyosztályos iskola működött, a református magyar, a római katolikus magyar, valamint az állami ruszin népiskola. 1940-ben 189 lakóháza volt, a községben római katolikus, izraelita és református templom is állt.

A község református egyháza 1664-ben alakult ki, ekkor már fatemploma is volt a gyülekezetnek. 1720-ban egy tűzvész során a házak többsége, a templom és az iskola is odalett, így a református hívők 1783-ig Kisgejőcre jártak. A gyülekezet ma is használatos temploma egy 1864-ben épült késő barokk stílusú kőtemplom. A római katolikus egyházközség a 19. század végén keletkezett, templomuk 1911-ben épült fel (Ferkó 2017). A településnek 1945-től van magyar általános iskolája, ahol jelenleg 115 gyerek tanul (vgeevecka-zos.at.ua 2025).

3.10. Kisgejőc

Kisgejőc 14 km-re fekszik Szürtétől, 2020-ig közigazgatásilag Nagygejőchöz tartozott. A település a Latorca folyó mentén helyezkedik el. A XIV. század végén Ramoca-Geyewch néven említik, a Ramocsai család birtokaként. 1489-ben a Butkay család is részbirtokos lett. 1567-ben tíz jobbágy- és nyolc zsellércsalád élt a faluban, népessége teljesen magyar volt. 1599-ben Deregyői (alias Bessenyő) Pál birtokában volt és 25 házból állt. 1696-ban Kis-Gehőczként hivatkoznak rá, ekkor öt jobbágy és egy zsellércsalád lakta.

A XVIII. században is megőrizte magyar jellegét. 1828-ra 100 házat számlált, lakói főként földműveléssel foglalkoztak. A csehszlovák időszakban Malé Gejovce néven szerepelt. Ekkor egy református magyar felekezeti iskola, valamint egy ukrán állami elemi iskola működött. 1940-ben a 203 lakóházban élők közül 102 ruszin és egy szlovák volt, akik nem magyar anyanyelvűek. Vallás alapján a népesség: 147 római katolikus, 305 görögkatolikus, 516 református, 38 izraelita és 1 fő egyéb felekezetű (Botlik – Dupka 1993).

A település református egyháza 1648-ban jött létre, fa templomuk többször is leégett, helyére 1844-ben épült a most is használatos romantikus stílusú kőtemplom. Időközben megszületett a falu görögkatolikus egyházközsége is, melynek gyülekezete Egry Ferenc

egykori harangöntő műhelyét használta templomként. 2005-ben kezdték meg új templomuk építését, melyet 2016-ban szenteltek fel (karpataljalap.net 2025).

A falu szülöttje az előbb említett Egry Ferenc, aki a XX. század első felének egyik legjelentősebb harangöntő mestere lett. Harangjai nemcsak a kárpátaljai és a magyarországi templomokban kondultak meg, hanem eljutottak Csehszlovákiába, Lengyelországban, Ausztráliába, Bulgáriában, Indonéziába és Amerikába is (karpataljainepfoiskola.hu 2025). Az Egry-kastély miután üresen maradt, a mester halála után ide költözik be 1945-ben az elemi iskola. Később 1990-ben általános, 1995-ben középiskolává alakult át, amely 2014-ben felvette a híres harangöntő nevét is. A településen 2013-tól óvodai csoport és 2023-tól a Kárpátaljai Magyar Líceum kisgyeői oktatási helyszíne működik.

3.11. Oroszgejőc

Oroszgejőc 5 km-re fekszik Szürtétől, 2020-ig közigazgatásilag Nagygejőchöz tartozott. Régebbi nevén Sasfalva, amely kolónia volt. A csehszlovák hatóságok által betelepített ruszinok és ukránok lakják a települést (Botlik – Dupka 1993). A 2001-es népszámlálási adatok alapján elmondható, hogy csaknem 100%-ban ukrán anyanyelvű a lakossága.

3.12. Császlóc

Császlóc 7 km-re helyezkedik el Szürtétől. 1944-ig többségében magyarok lakják. 2003-ig közigazgatásilag a szomszédos Kereknyéhez tartozott. A település a 14. században Chazlouch néven szerepelt az írásokban, a hasonló nevű család és a Pálócziak birtokaként. 1338-tól a Szerednyei-várhoz tartozott. 1715-ben 7 jobbágy és 1 zsellércsalád élt itt, közülük 5 magyar és 7 ruszin származású. A csehszlovák időszakban a falu neve Cáslovce lett. Ebben az időszakban egy osztályos állami ukrán tannyelvű iskola és római katolikus felekezeti magyar elemi iskola működött (Botlik – Dupka 1993).

A település az 1333. évi pápai tizedjegyzék szerint már virágzó plébániaként működött. A római katolikus templomuk a 14. század elején épült gótikus stílusban, mai formáját a 20.

századi felújítása után érte el. Magyar tannyelvű elemi iskolája megszűnt, így a településen jelenleg csak óvodai csoport működik (munkacs-diocese.org 2025).

4. fejezet

KUTATÁSI MÓDSZEREK

A kutatásban a településkomfort témakörét az Ungvári járás részét képező Szürtei kistérség területére vonatkozóan szeretném körüljárni. A kistérséghez tartozó 12 faluban (Bátfa, Nagygejőc, Gálóc, Kisgejőc, Oroszgejőc, Kisszelmenc, Palágykomoróc, Palló, Rát, Szürte, Kistéglás, Császlóc) a kérdőíves lekérdezés módszerét használva végeztem vizsgálatot, melyek feldolgozását követően az eredményekből diagramokat, illetve térképeket készítettem a QGIS program segítségével.

A kérdőív összeállításakor több dimenziót is figyelembe vettem, ezáltal széles képet kapva a lakosság komfortérzetével kapcsolatban. A kérdéseket több hasonló témájú kutatás alapján állítottam össze (Lőrincz 2019, Tóth 2024, Reinhardt et al. 2020).

A főbb dimenziók, amelyek mentén a kérdőív kérdéseit összeállítottuk (lásd Melléklet):

1. Alap adatokat rögzítő ténykérdések (kor, nem, iskolai végzettség)
2. A település adottságaira vonatkozó kérdések (pl.: Milyen szintű egészségügyi ellátás van az Ön településén?)
3. Az adottságokkal és ott elérhető lehetőségekkel való elégedettségre vonatkozó kérdések (pl.: Mennyire elégedett az Ön településén elérhető lehetőségekkel? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 – egyáltalán nem, 5 – teljes mértékben)
4. Mentális egészséggel kapcsolatos kérdések (pl.: Összességében mennyire elégedett Ön az életével mostanában? Jelölje egy 1-től 10-ig terjedő skálán, ahol 1 - egyáltalán nem elégedett, 10 - teljesen elégedett.)

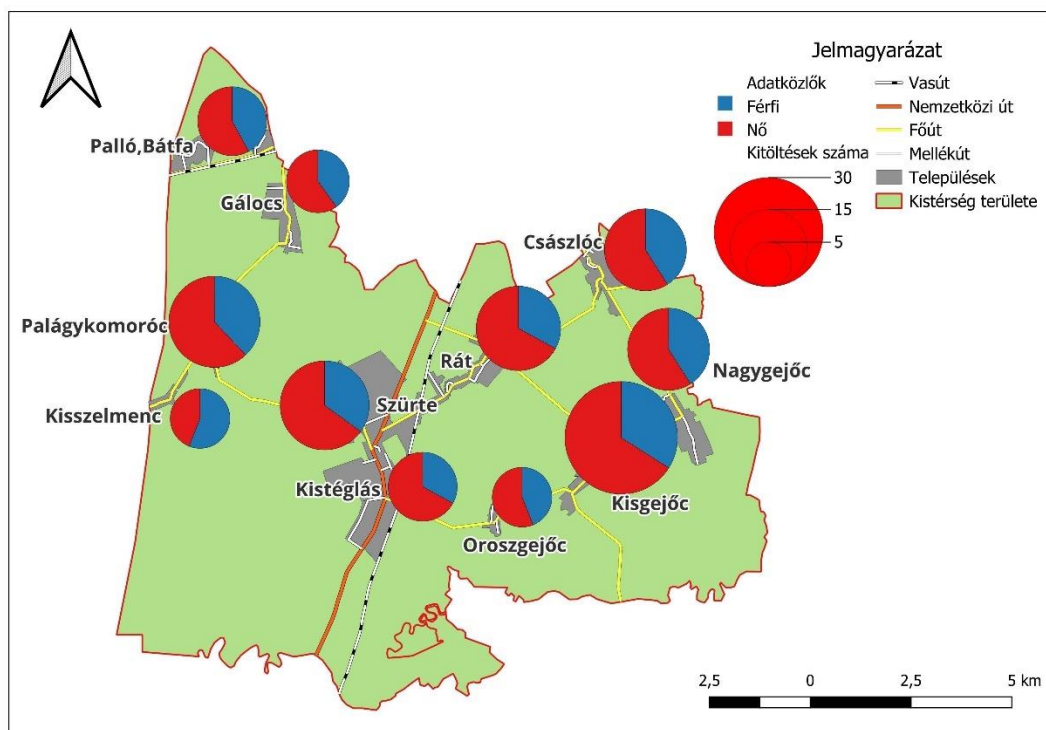
A kérdőívek számát arányosan osztottam le a falvak között, így minden településen 15 személyt szerettem volna megkérdezni, a kistérségben így összesen 180-at. A felmérést főleg online formában végeztem a Google Űrlap segítségével, melyet a Facebook közösségi oldalon osztottam meg, illetve küldtem el saját ismerőseimnek. Néhány kérdőívet nyomtatott formában is kitölttettem, mivel az idősebb korosztály tagjai számára ez volt az ideális megoldás. A hólabda módszert alkalmazva jutott el még több emberhez.

A kérdőíves lekérdezés során nehézségként említhetem meg az emberek zárkózottságát, különösen igaz volt ez a férfiak esetében, a hajlandóság nagyobb volt a nőknél. A háború előtti

időszakban is jellemző volt a kérdőíves vizsgálatokra ez a fajta hozzáállás, de ezt még inkább fokozta az ország 2022-ben kialakult helyzete.

A tényleges lekérdezés során 177 kérdőívet sikerült összegyűjteni, amely különböző arányban oszlik el a falvak között. Bár a minta megalkotásakor a reprezentativitásra törekedtem a nemek arányát és a korosztályokat figyelembe véve, a válaszok nem tükrözik a teljes sokaság véleményét. A kérdőívek leosztásánál figyelembe vettem a falvak ukrán lakosainak arányát, mivel Oroszgejőc tekintetében az ukrán nemzetiségi arány a 2001-es népszámlálási adatok alapján közel 100%, ezért onnan csak ukrán alanyokat kérdeztem meg.

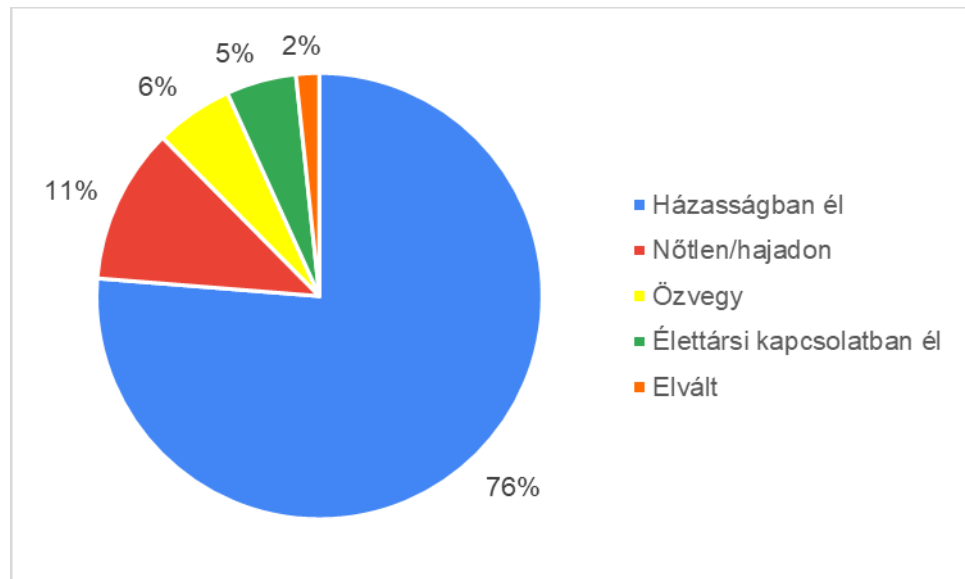
Az összesen 177 kitöltött kérdőívből 68 (38%) férfi és 109 (62%) női válaszadó volt. Kisgejőcben értem el a legtöbb adatközlőt (32db), azt követte Palágykomoróc (21db), illetve Szürte (20db) (5. ábra). A legkevesebb kitöltés Palló és Bátfa településekről érkezett, együttesen 12 kitöltő személyében. Az alacsony lakosságszámuk és az egymás melletti elhelyezkedésük miatt, ezt a két községet az elemzésem során összevontam és így értékeltem őket.

5. ábra. A kitöltők eloszlása településenként

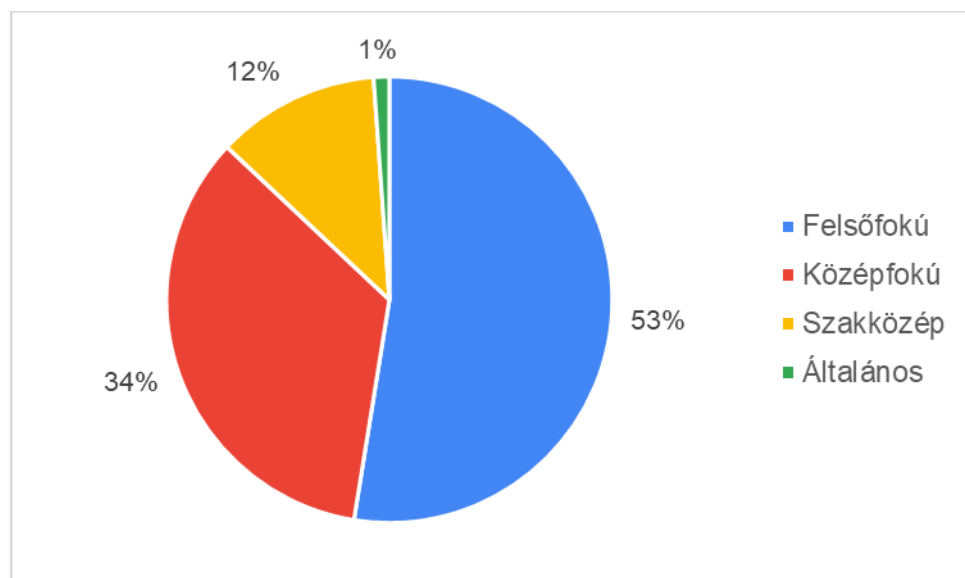
A kérdőívben az alapvető demográfiai ténykérdésekben rákérdeztem a válaszadók családi állapotára. Az adatközlők legnagyobb része (76%) házasságban él, őket a nőtlen és hajadon személyek követik 11%-kal (6. ábra). A mintában az özvegyek 6%-ot foglalnak el, míg

az élettársi kapcsolatban élők 5%-ot, a legkevesebb személy az elvált kategóriába tartozik 2%-kal. A házas emberek nagy arányát alapvetően meghatározza a korosztály, mivel a legtöbb kitöltő mindkét nem esetében a 30-49 éves korcsoportban volt.

6. ábra. A kitöltők eloszlása családi állapot szerint (%)

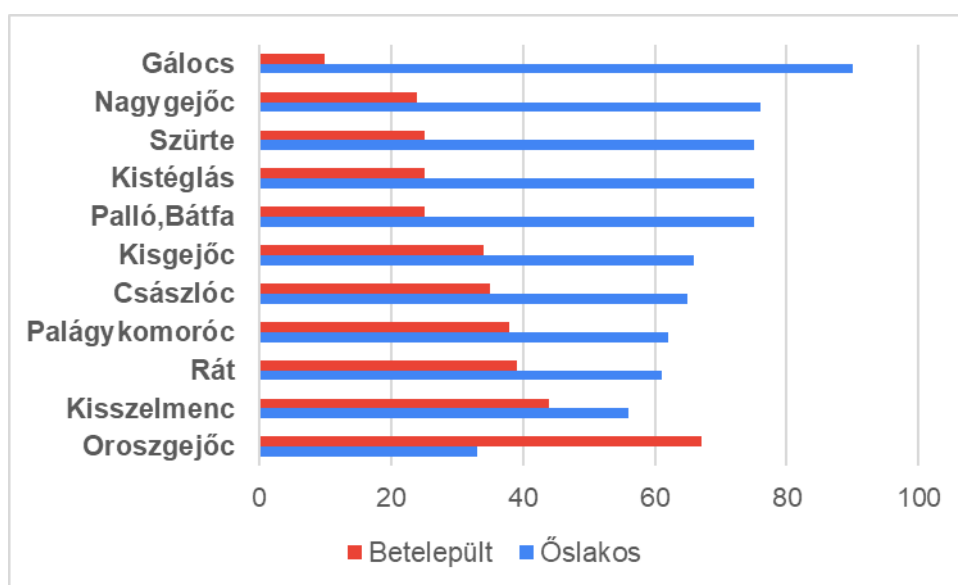
Az iskolai végzettségre is rákérdeztem a családi állapot mellett. A mintában a legtöbben felsőfokú végzettséggel rendelkeznek (53%), őket követik a középfokú végzettségűek 34%-kal, majd pedig a szakközép iskolát végzettek 12%-kal (7. ábra). A válaszadók között a legkisebb arányban az általános iskolát végzettek fordultak elő, mindössze 1%-kal. A diplomások nagy arányának előfordulása betudható annak, hogy sokszor saját ismerősi, baráti körömet használtam a kérdőívek kitöltésére és terjesztésére is, így főként olyan emberekhez jutott el, akik hozzám hasonlóan egyetemet vagy főiskolát végeztek.

7. ábra. A kitöltők eloszlása iskolai végzettségük szerint (%)

Az iskolai végzettségből adódó aránytalanságot súlyozott átlaggal küszöböltem ki. A súlyozás lényege abban áll, hogy a mintavételes adatállományokat oly módon alakítjuk át, hogy az így nyert becslések jobban tükrözzék a teljes populáció ismert vagy feltételezett arányait. Ennek során minden egyes kitöltőhöz hozzárendelünk egy súlyértéket, amelyek a súlyváltozó nevű mezőben jelennek meg az adatbázisban. A statisztikai elemzések során így az egyes válaszok hatása nem egyenlő súllyal, hanem a megadott súlyértékek alapján kerülnek beszámításra. Ez a módszer lehetővé teszi, hogy a vizsgálat során felhasznált minta mérete változatlan maradjon, ugyanakkor a vizsgálati eredmények pontosabban kövessék a teljes sokaság jellemzőit (Kapitány 2016).

A kérdőívünkben rákérdeztünk ki milyen okból választotta lakóhelyének azt a települést, ahol most él, így megtudhattuk ki az őslakos és ki a betelepült az adatközlők között. A 11 település közül mindenhol az őslakosok vannak többségben kivéve Oroszgejőcöt. Gállocsban él a legtöbb őslakos, a megkérdezettek 90%-át ők teszik ki, Nagygejőcben 76%, Szürtében, Kistégláson és a Palló, Bátfa községpárosban 75% volt az őslakosok aránya (8. ábra). Kiszszelmencen megközelíti az őslakosok és a betelepültek aránya egymást, 4% a különbség az őslakosok és a betelepültek között. Kiszszelmencen a szlovák határátkelő megnyitása után többen vásároltak kedvező áron ingatlant, hogy aztán különböző árukkal kereskedjenek a határ másik oldalán. Oroszgejőc az egyetlen település, ahol a betelepültek aránya meghaladja az őslakosokét, mivel a községben viszonylag olcsón lehet ingatlant venni, így többen is döntöttek az odaköltözés mellett.

8. ábra. Az őslakosok és betelepültek eloszlása a kitöltők között (%)

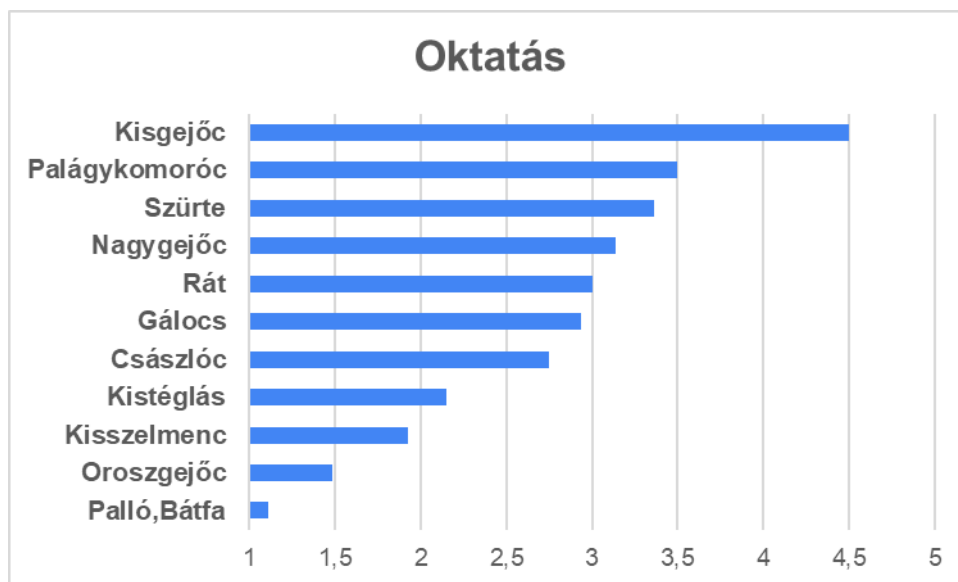
A kutatásom fő eredményeként megalkottam egy mérőszámot, amely a részeredményeken túl összességében összehasonlíthatóvá teszi a falvakat településkomfortjuk szempontjából. Ehhez a kérdőívemből használtam a különböző lehetőségeket, adottságokat felsoroló, elégedettséget mérő kérdéseket, a mentális egészséggel kapcsolatos blokkot, illetve a kistérség vezetőségének munkájával kapcsolatos véleményeket. A mérőszám egy ötös skálán kívánja bemutatni, milyen a településkomfort az adott községekben, minél inkább közelít az öthöz, annál jobb a lakosság véleménye a lakóhelyéről.

5. fejezet

A KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS EREDMÉNYEI

A kérdőíves felmérés során ahhoz, hogy képet kapjunk a településkomfort bizonyos tényezőiről, megkérdeztem a lakosságot hogyan értékeli a falvak adottságait és az ott elérhető lehetőségeket. Ezt egy 1-től 5-ig terjedő skálán tudták megtenni melyen az 1 az egyáltalán nem elégedett, az 5 pedig a teljes mértékben elégedett volt. Ezen felsorolt tényezők közül emelném ki egy párnak az eredményeit.

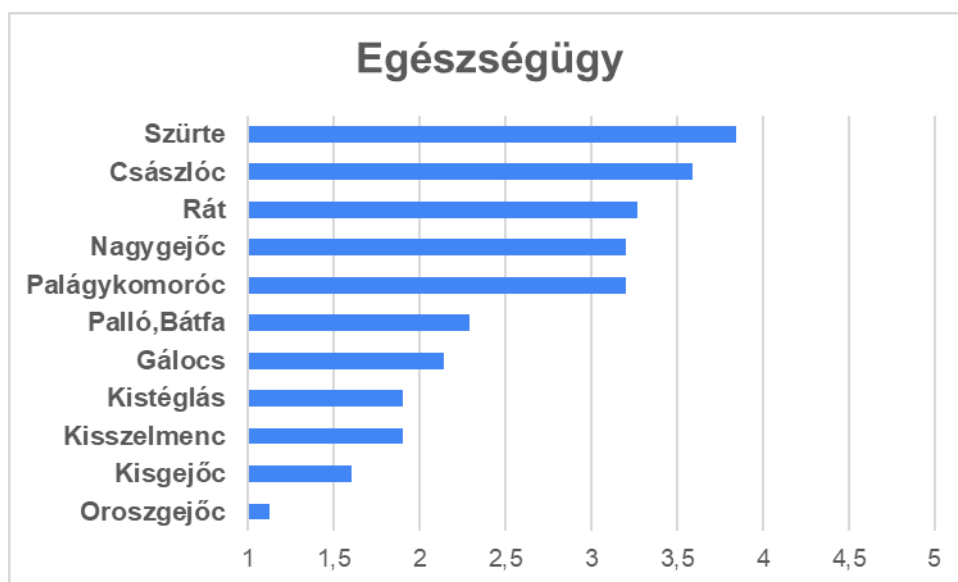
Az oktatás nagyban meghatározza a komfort érzetet, mivel fontos része az intézményrendszernek. A felmérésből is az derül ki, hogy azon települések, ahol jelenleg semmilyen nevelői és oktatási intézmény nem működik (Palló, Bátfa, Oroszgejőc, Kisszelmenc) ezt a szolgáltatást nagyon alacsonyra értékelték (9. ábra). A legjobb értékeket a kisgejőciek adták (átlagosan 4,5), ahol óvoda, állami líceum és a Kárpátaljai Magyar Líceum oktatási részlege is működik. Második helyen Palágykomoróc szerepel átlagosan 3,5-el, majd pedig Szürte 3,4-el.

9. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető lehetőségekkel? (Oktatási) ” kérdés válaszainak átlagértékei

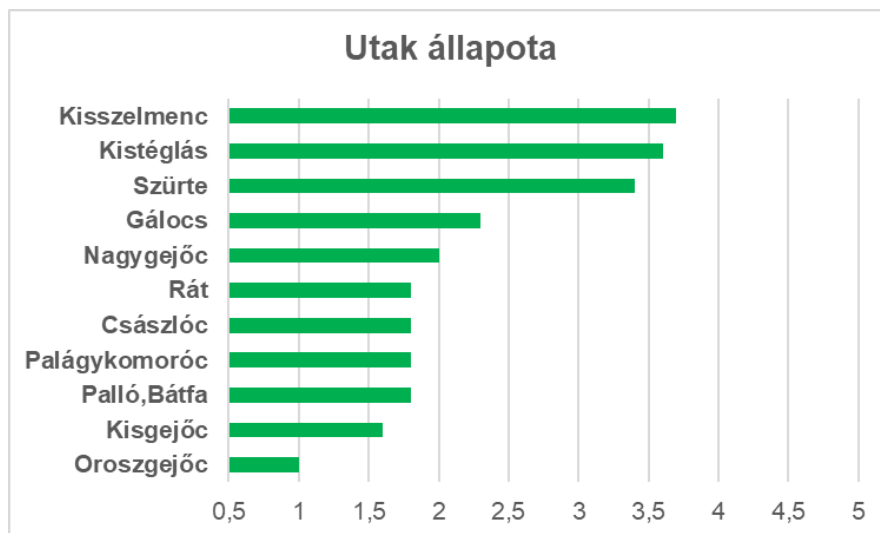
Az egészségügyi ellátás is fontos színtere a komfortérzetnek, mivel nem mindegy, hogy az embereknek milyen távolságot kell megtenni ahhoz, hogy kisebb, esetleg nagyobb egészségügyi problémáikkal felkeressenek egy ilyen intézményt, szakembert. A kérdőív

válaszaiból is kiderül, hogy azon falvak, ahol semmilyen rendelő, felcserközpont nincs, ott sokkal alacsonyabbra értékelték ezt a szolgáltatást, ilyen például Oroszgejőc és Kisgejőc is, ahonnan az 5-s skálán átlagosan 1,1-es, illetve 1,6-os értéket adtak (10. ábra). A települések közötti rangsor elejére azok kerültek, ahol vagy családorvosi rendelő áll rendelkezésre (Szürte, Császlóc) vagy felcserközpont működik (Nagygejőc, Rát). Ezek közül is kiemelkedik Szürte, amely lakói átlagosan 3,8-re értékelték az egészségügyi ellátást. Megemlíthető még, hogy a rangsor elején szereplő Szürtében, illetve Császlócban az orvosi rendelő mellett, fogorvosi szolgáltatást is igénybe vehetnek a lakosok, ezzel is javítva az egészségügyi ellátást. A kistérség központja mentőállomással is rendelkezik.

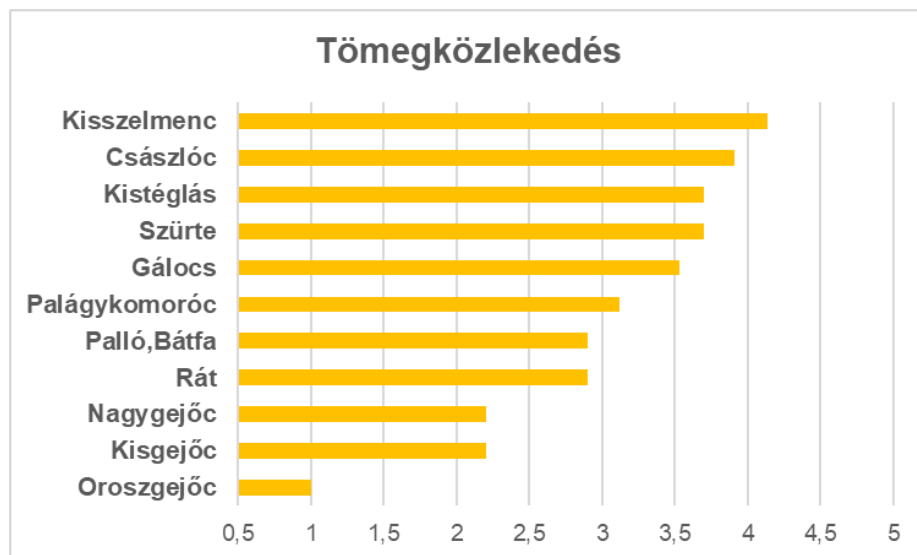
10. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető lehetőségekkel? (Egészségügyi)” kérdés válaszainak átlagértékei

Az utak és azok állapota az infrastruktúra fontos részét képezik, így nem kérdés, hogy ez is nagy szerepet játszik a komfortosságban. A kistérségben ezt a tényezőt is értékelték a lakosok. A legelégedettebbek a Kisszelmencen élők, akik átlagosan 3,7-re ítélték az utak állapotát (11. ábra). A második, illetve harmadik helyen Kistéglás és Szürte szerepel, nem meglepő módon mivel a településeket keresztül szeli az M06-os Csap-Kijev nemzetközi autópályát, amely nagy forgalmat bonyolít le és megkérdőjelezhetetlen szerepe van a kereskedelemben is. A legelégedetlenebben az utak tekintetében Oroszgejőc lakosai, akik átlagosan 1-es értéket adtak meg az 5-s skálán.

11. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Utak állapota)” kérdés válaszainak átlagértékei

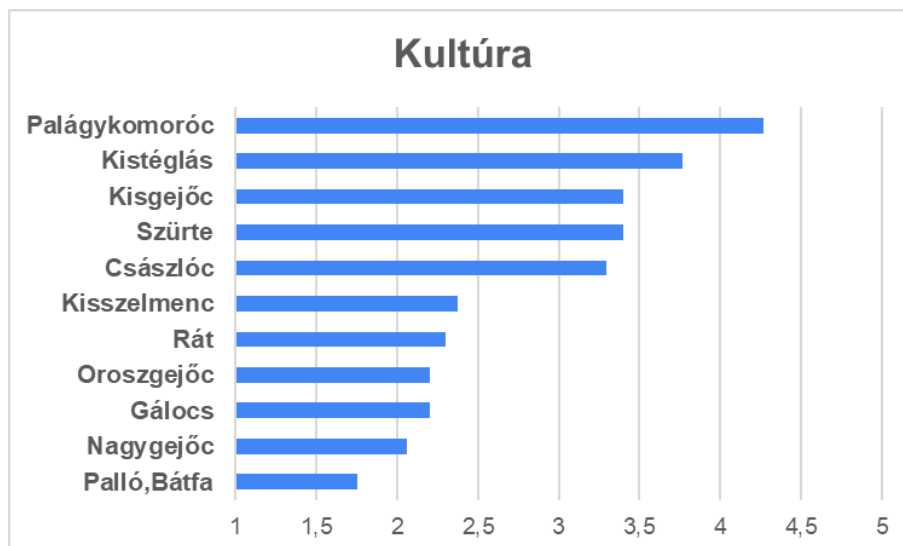
A tömegközlekedés léte vagy épp hiánya is fokozhatja vagy csökkentheti a lakosság komfortérzetét. A Szürtei kistérségben talán a legfontosabb útvonal az emberek számára a közelben lévő Csapra, illetve Ungvárra való eljutás. Többen napi szinten járnak be ezen útvonalakat, mivel ott van a munkahelyük, de legtöbben bevásárlást és ügyek intézését is a városokban bonyolítják. A legmagasabb értékelést a szürtei, a kistéglási és gálóczi személyek adták, ők átlagosan 3,7-re értékelték ezt a szolgáltatást (12. ábra). A legalacsonyabb értékek Oroszgejőc lakosaitól érkeztek, akik átlagosan 1-re minősítették ezt a szolgáltatást. A kisgejőci és nagygejőci válaszadók sem voltak jó véleménnyel, ők 2,2-re értékelték a tömegközlekedést. Szürtében 30-40 perces gyakorisággal járnak buszok az Ungvár-Csap útvonalon, míg Kisgejőcről jelenleg összesen napi 5-6 időpontban lehet bejutni Ungvárra, hétvégén ez még kevesebbre redukálódik. Bár a gejőci lakosság többször is jelezte különböző fórumok alkalmával a tömegközlekedés problémáját, a vállalkozóknak nem áll módjukban buszforgalmat indítani, az utak minősége és az utasok létszámának kiszámíthatatlansága miatt. Jelenleg a kisgejőci és nagygejőci lakosság a Nagydobrony-Ungvár, illetve a Császlóc-Ungvár autóbust használja, az utóbbi megegyezés szerint napi pár alkalommal meghosszabbított útvonalon közlekedik Kisgejőcig.

12. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Tömegközlekedés)” kérdés válaszainak átlagértékei

A kultúra, a szórakozás és a szabadidő eltöltése fontos szempont tud lenni, ha a lakóhelyválasztást vesszük figyelembe. Az emberek sok esetben azért döntenek a városi élet mellett a falusival szemben, mert több lehetőségük nyílik a kikapcsolódásra, a szabadidejük eltöltésére.

A kérdőívünkben is rákérdeztük ezen lehetőségeire a településeknek. A kultúrával való elégedettség tekintetében Palágykomoróc lakosai adták a legnagyobb értéket átlagosan 4,3-et (13. ábra). Második helyen Kistéglás 3,8-el, harmadik helyen pedig Kisgejőc és Szürte 3,4-el. Ezen falvakban vagy kultúrház működik, ilyen például Palágykomoróc és Kistéglás, vagy a helyi iskola törekszik arra, hogy a község kulturális életét színesebbé tegye, mint például Kisgejőc. Az intézményi ellátottságot összefoglaló táblázatban (2.táblázat) láthatjuk, hogy bár több helyen van művelődési vagy kultúrház (Rát, Császlóc), ezek nem olyan intenzitással működnek, vagy szerveznek programokat, működtetnek foglalkoztató csoportokat, mint a lista elején szereplő két település. Palágykomorócon és Kistégláson rendszeres néptánc foglalkozások zajlanak és rendezvények is sűrűn kerülnek megrendezésre.

13. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető lehetőségekkel? (Kultúra)” kérdés válaszainak átlagértékei

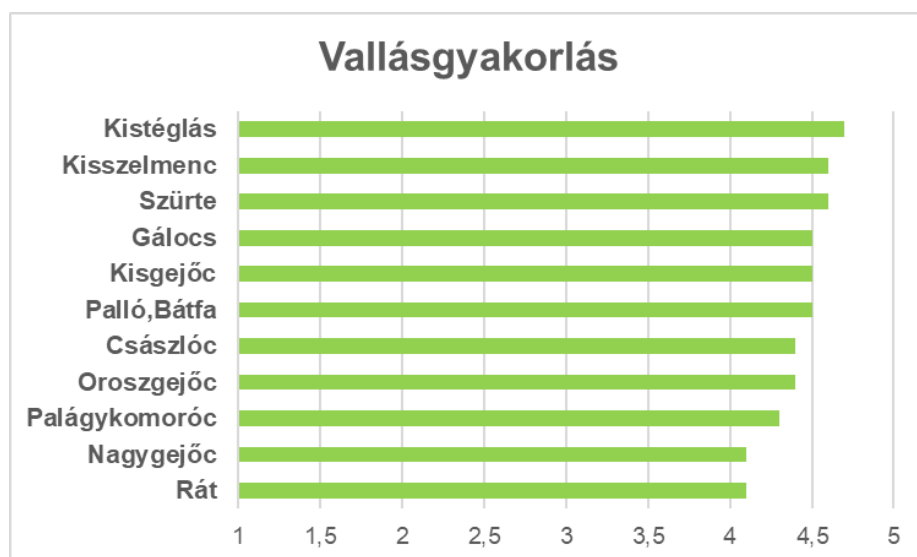
A legalacsonyabb értéket Palló és Bátfa lakosai adták, átlagosan 1,8-et, illetve a nagygejőci megkérdezettek, akik átlagosan 2,1-re értékelték a kultúrát a településükön.

2. táblázat

Intézményi ellátottság a kistérség településein (Szürtei kistérség weboldala 2024)

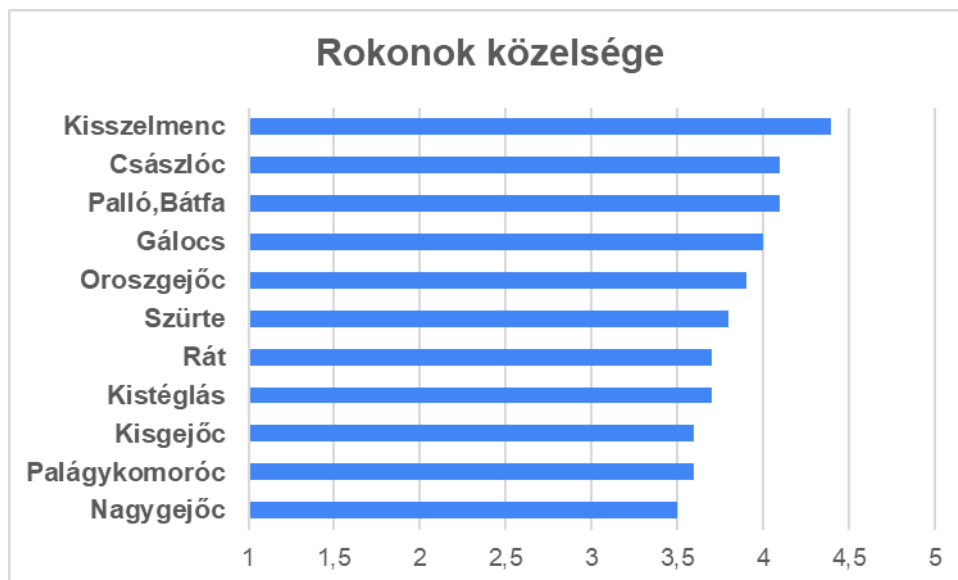
	Oktatás, nevelés	Kultúrház	Egészségügy	Községháza
Szürte	Líceum	0	Családorvosi rendelő	1
Kistéglás	Óvoda	1	0	
Rát	Gimnázium Óvoda	1	Családorvosi rendelő	
Császlóc	Óvoda	1	Családorvosi rendelő	
Nagygejőc	Gimnázium Óvoda	0	Felcserközpont	1
Kisgejőc	Líceum Óvoda	0	0	0
Oroszgejőc	0	0	0	0
Palágykomoróc	Gimnázium Óvoda	1	Családorvosi rendelő	
Kiszszelmenc	-	0	0	0
Gálóc	Elemi iskola	0	0	0
Palló	-	0	0	0
Bátfa	-	1	Családorvosi rendelő	0

A vallásgyakorlás egy kárpátaljai ember életében fontos helyen szerepel, mivel a 100 éve tartó bizonytalanságban a család mellett a vallásba vetett hittel vészeli át a mai napig a kilátástalan időszakokat. Történelmileg bizonyított tény, hogy az előző generációk örökítették tovább azt a két értéket, amely mai napig a legfontosabb egy kárpátaljai ember számára: a család és a vallásosság (Hires-László 2019). Ez a tény és az, hogy a településeken a legtöbb felekezetnek van temploma eredményezi azt, hogy a vizsgált közösségek mindegyikében átlagosan a 4-es érték fölé értékelték a vallásgyakorlás lehetőségét (14. ábra). A legmagasabb érték Kistéglás mellett szerepel (4,7), a legalacsonyabb pedig Rát mellett (4,1).

14. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető lehetőségekkel? (Vallásgyakorlás)” kérdés válaszainak átlagértékei

A következő két tényező az emberi kapcsolatokra koncentrál, mivel megkértük a válaszadóinkat értékeljék 1-től 5-ig terjedő skálán mennyire elégedettek a rokonok közelségével és a jó szomszédi kapcsolatokkal. A rokonok közelségét a kisszelmenciek értékelték magasabbra, mint bármely más település lakosai, mivel ők átlagosan 4,4-re értékelték (15. ábra). A legrosszabb érték ebben a listában a 3,5, amit a nagygejőci lakosok adtak.

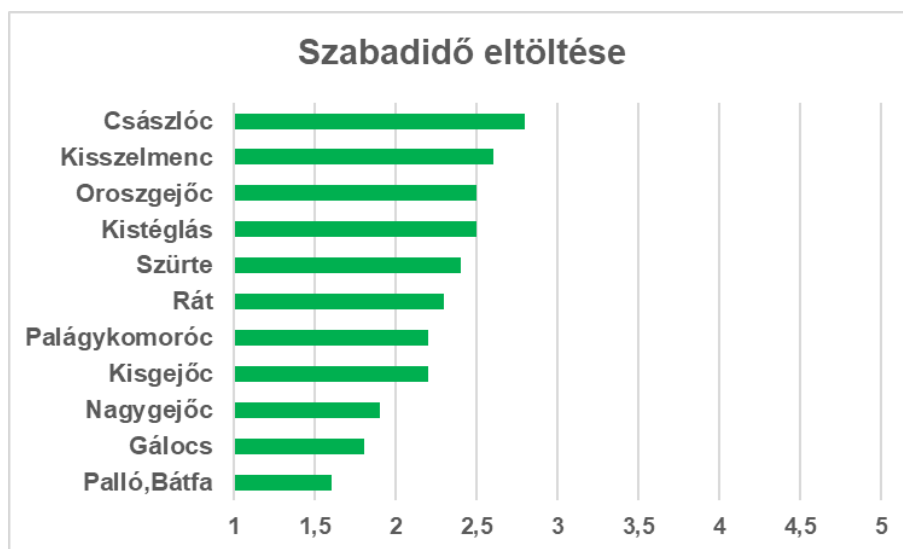
15. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető tényezőkkel? (Rokonok közelsége)” kérdés válaszainak átlagértékei

A jó szomszédi kapcsolatok tényezőt a kisgejőci és kisszelmenci adatközlők értékelték a legmagasabbra, átlagosan 4,3-es értéket adva rá (16. ábra). A 4-es értéket elérve és a fölött szerepel még a sorban Császlóc (4), Palló, Bátfa, Gálocs és Rát, az utóbbi három 4,2-el. A települések közül mindenhol 3,5-en felül értékelték, kivéve Oroszgejőcöt, itt 3,4-et kapott ez a tényező.

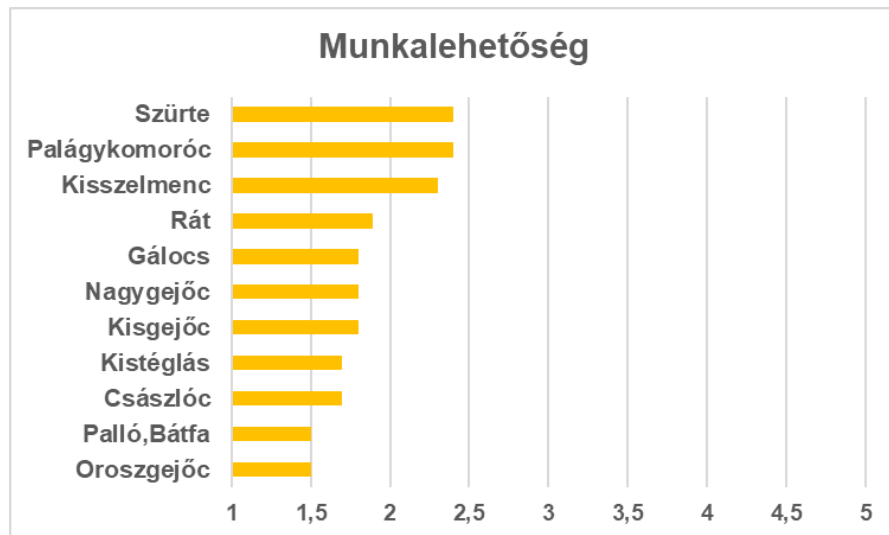
16. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető tényezőkkel? (Jó szomszédi kapcsolatok)” kérdés válaszainak átlagértékei

A szabadidő eltöltésével kapcsolatban a császlóci lakosok adták a legmagasabb értékeket, átlagosan 2,8-re értékelték azt (17. ábra). A legalacsonyabbra Nagygejőc, Gálóc, Palló és Bátfa lakossága minősítette, mind 2 alatti értékekkel szerepelnek a lista utolsó három helyén. A szabadidő eltöltésével kapcsolatban nem találtunk szignifikáns különbséget sem a nemet, sem a korosztályokat illetően.

17. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető lehetőségekkel? (Szabadidő eltöltése)” kérdés válaszainak átlagértékei

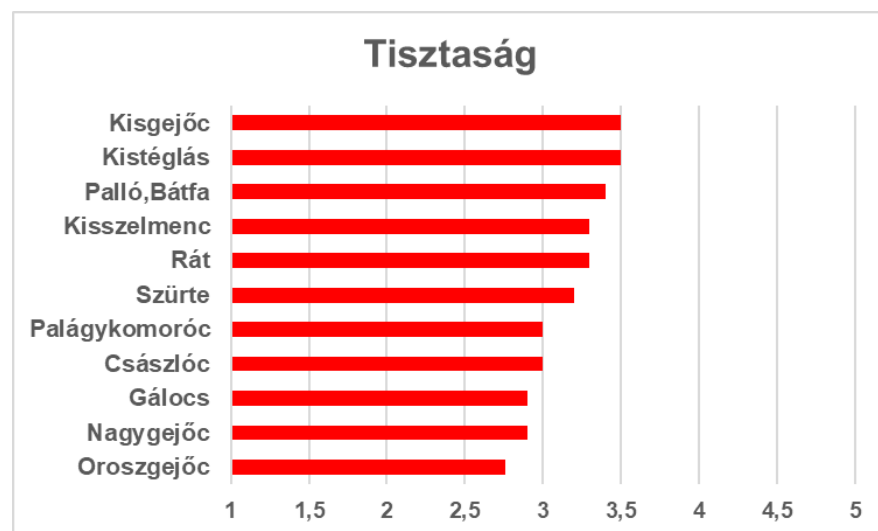
A helyben végezhető munka nagyban megkönnyíti az emberek mindennapi életét. Számos előnye van annak, ha a lakosság azon a területen tud munkát vállalni, ahol lakik és nem kell napi ingázással töltenie a munkanapokat. Ehhez azonban munkalehetőségek kellenek, amellyel a kérdőív eredményei alapján nincsenek megelégedve a kistérség településein élők. Az 1-től 5-ig terjedő skálán átlagosan 2,4-et adtak a Szürtében és Palágykomorócon élők, illetve a kisszelmenci lakosok is 2,3-re értékelték a munkalehetőséget (18. ábra). Az ezt követő falvak a sorban mind 2-es érték alá minősítették. A sor végén Palló, Bátfa és Oroszgejőc szerepel 1,5-el. A munkalehetőségeket a férfiak alacsonyabbra értékelték, átlagosan 1,7-et adtak, míg a nők egy kicsivel magasabb átlagosan 2-es értéket adtak meg.

18. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Munkalehetőség)” kérdés válaszainak átlagértékei

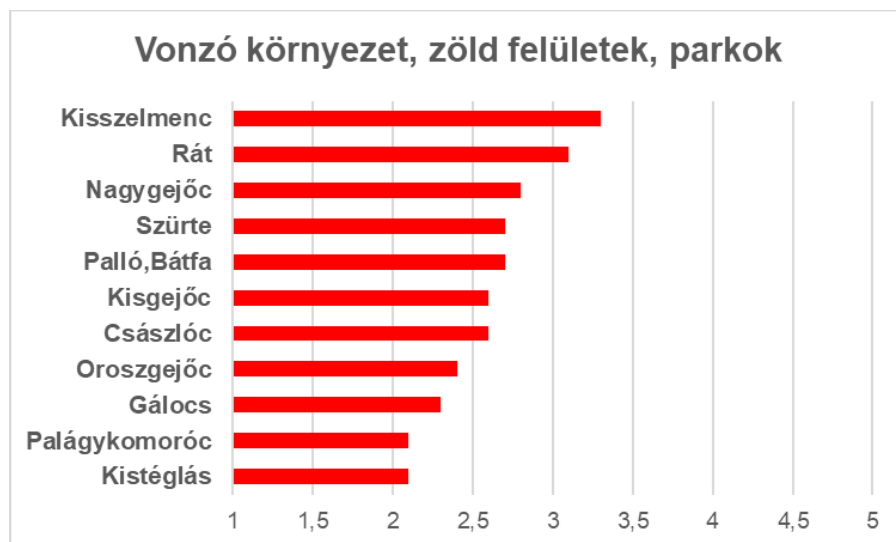
A külső környezet nagyban hozzájárul az emberek közérzetéhez, a jólét fontos eleme lehet, hogy fizikai környezetünk milyen minőségű, mennyire fejlett körülöttünk. A kérdőívünkben kitértünk a falvak tisztaságára, a zöld felületekre, parkokra és az érdekes látnivalókra is, így ezeket a tényezőket is értékelniük kellett a kitöltőknek, aszerint, hogy mennyire jellemző az a településükre.

A tisztaságot, mint tényezőt a kisgejőciek és a téglásiak értékelték a legmagasabbra átlagosan 3,5-et adva rá (19. ábra). A középérték, azaz a 3 fölé az előbbi kettőn kívül még öt falu lakosai minősítettek, Palló, Bátfa, Kisszelmenc, Rát és Szürte. A lista végén a Oroszgejőc szerepel, melynek lakói átlagosan 2,8-et adtak a saját településük tisztaságára.

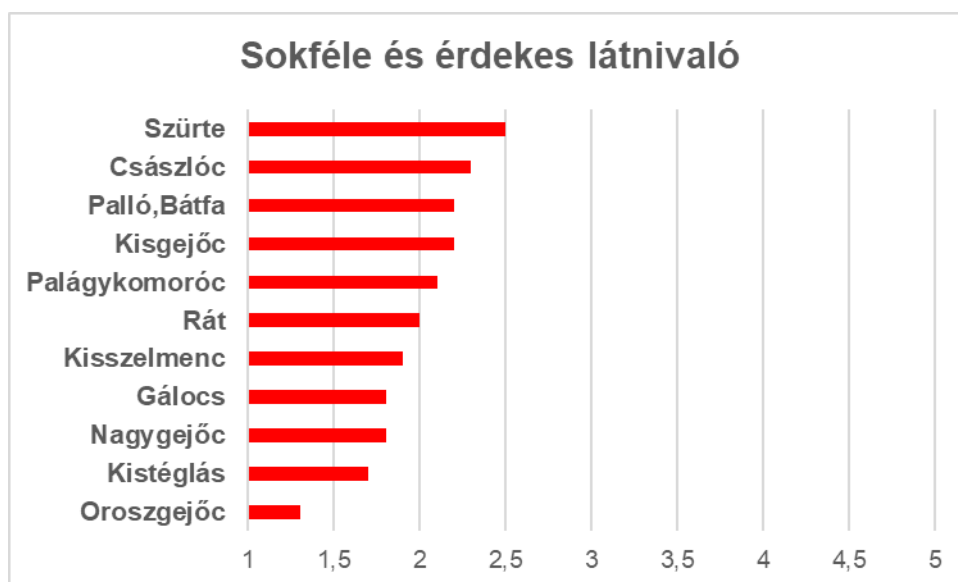
19. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Tisztaság)” kérdés válaszainak átlagértékei

A közvetlen környezeti tényezők közül kíváncsiak voltunk, mennyire jellemzőek az adott falvakra a zöld felületek, parkok. Két település esetében láthatjuk, hogy a 3-as érték fölé emelkedett a kitöltők véleménye. Az első helyen Kisszelmenc szerepel 3,3-el, míg második helyen Rát 3,2-el (20. ábra). Az utolsó két helyet Kistéglás és Palágykomoróc foglalja el, amelyek lakossága egységesen átlagosan 2,1-re értékelte ezt a tényezőt.

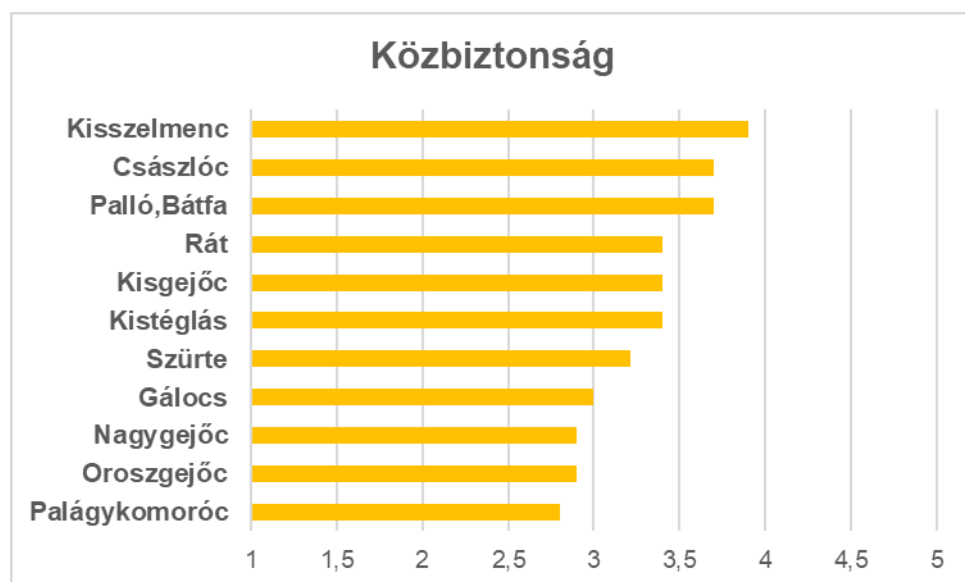
20. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Vonzó környezet, zöld felületek, parkok)” kérdés válaszainak átlagértékei

Azt is véleményezték az adatközlők, hogy mennyire jellemző a településükre a sokféle és érdekes látnivalók megléte. Ebben a kérdésben a szürtei lakosok szerepelnek a lista elején átlagosan 2,5-es értékkel, a lista végén Oroszgejőc 1,3-el (21. ábra). Hozzá kell tennünk egyik falu lakosainak átlagértéke sem érte el a közepesen jellemző választ, tehát a 3-as értéket.

21. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Sokféle és érdekes látnivaló) ” kérdés válaszainak átlagértékei

A biztonság az emberi alapszükségletek egyik alappillére. A lakókörnyezet szempontjából pedig még inkább fontos, mert a közbiztonság hatással van az életminőségre is, így a kitöltőknek ezt is értékelniük kellett. A legelégedettebbek ezzel a szolgáltatással Kisszelmenc lakosai voltak, akik átlagosan 3,9-re értékelték településükön a közbiztonságot, őt követte Császlóc, illetve a Palló, Bátfa településpáros 3,7-el (22. ábra). A legalacsonyabbra a palágykomoróci lakosság minősített, véleményük alapján falujukban átlagosan 2,8 ez a szolgáltatás.

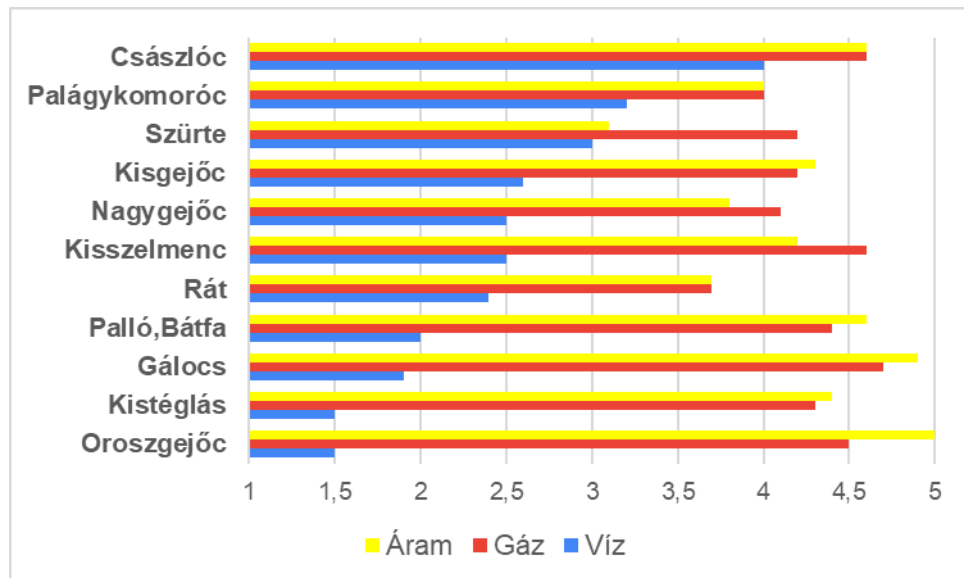

22. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Közbiztonság) ” kérdés válaszainak átlagértékei

A szolgáltatások témakörében kitértünk a közművekre is, itt is egy 1-től 5-ig terjed skálán kellett értékelniük az embereknek az alább felsorolt szolgáltatásokat. A vízszolgáltatást Császlócon értékelték a legjobbnak, itt átlagosan 4-es értéket kapott, nem véletlenül, mivel a településen vezetékes víz van bevezetve a háztartásokba (23. ábra). A legalacsonyabb értékelést Oroszgejőc és Kistéglás lakói adták, átlagosan 1,5-es értéket. Ez sem véletlen, mivel az Oroszgejőc mellett működő homokbánya miatt, mindkét faluban a kutakból a víz elszivárgott, így most rendszeresen szállítják a háztartásokba a vizet.

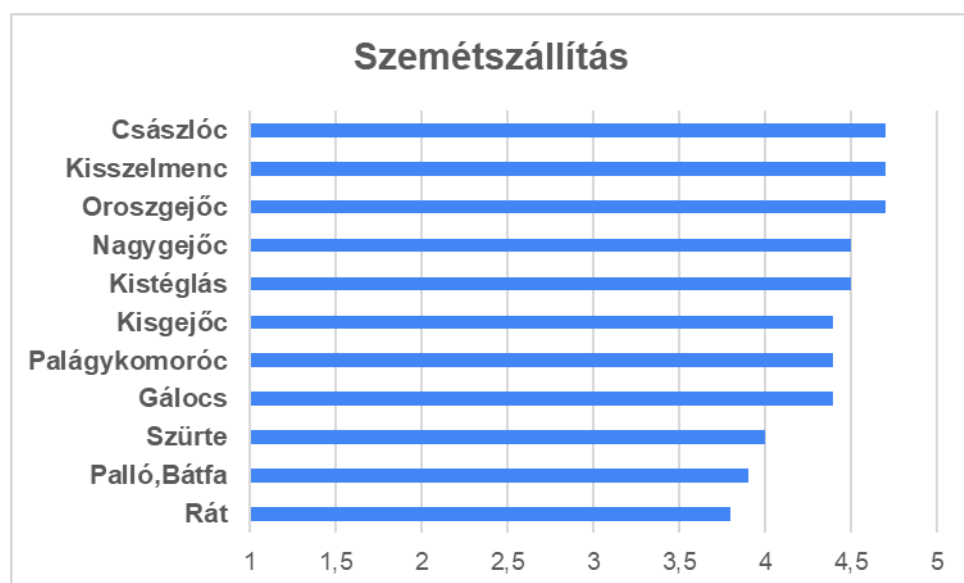
A gázszolgáltatással a legjobban a gállocsiai vannak megelégedve, 4,7-es átlaggal kifejezve azt, a legkevésbé pedig a rátiak, akik átlagosan 3,7-es értéket adtak meg. Az áramszolgáltatást a legmagasabbra az oroszgejőciek minősítették, méghozzá átlagosan 5-re, a legalacsonyabb értékeket pedig a Szürtében lakók adták átlagosan 3,1-et. Hozzá kell tennünk

Kárpátalján az utóbbi időszakban, így a Szürtei kistérségben is, többször volt napi áramlekapcsolás, amely befolyásolhatta a kérdőívet kitöltők véleményét is.

23. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető szolgáltatással? (Víz-, gáz- és áramszolgáltatás)” kérdés válaszainak átlagértékei

A szolgáltatások kategóriájában a szemétszállításra is kitértünk, melyről válaszadóink inkább pozitívan nyilatkoztak. Minden településen átlagosan 3,5 fölé értékelték a szemétszállítást, az első helyen három falu is szerepel, Császlóc, Kisszelmenc és Oroszgejőc, mind 4,7-es értékkel (24. ábra). A legalacsonyabbra Rát lakosai minősítették ezt a szolgáltatást, átlagosan 3,8-et adva rá. A településeken évek óta működik a AVE vállalat szemétszállítása, amely heti rendszerességgel gondoskodik a hulladék elviteléről.

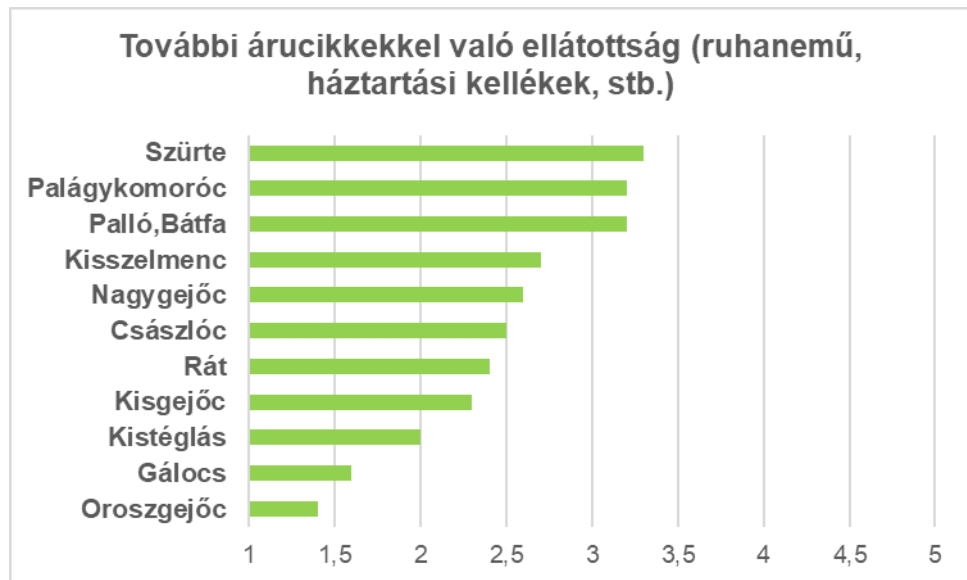
24. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető szolgáltatással? (Szemétszállítás)” kérdés válaszainak átlagértékei

A különböző árucikkek megvásárlása a településeken megkönnyíti az emberek mindennapjait, mivel nem kell utazniuk azért, hogy bizonyos dolgokat beszerezzenek. Ma már minden faluban van valamilyen kisbolt, amely legalább a legalapvetőbb élelmiszerekkel ki tudja szolgálni a lakosságot, de nem biztos, hogy minden községben ugyanolyan mértékű ez az ellátottság. Ezt mutatja a következő kérdésünkre adott válaszok átlagértékeinek diagramja is, amelyből az derül ki, hogy a kistérségben élők inkább elégedettek a lakóhelyük élelmiszerekkel való ellátottságával. A legelégedettebbek ebben a tekintetben a Palágykomorócon, a Pallón és a Bátfán élők voltak, akik átlagosan 4,5-es értéket adtak meg (25. ábra). A legalacsonyabb értéket átlagosan az Oroszgejőcön lakó válaszadók adták 3,1-et.

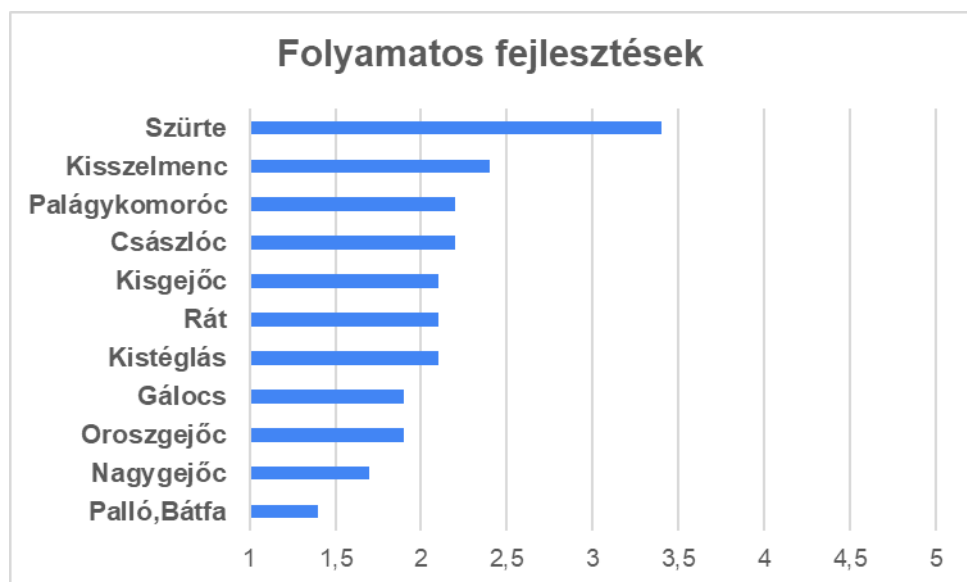
25. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal? (Élelmiszerekkel való ellátottság)” kérdés válaszainak átlagértékei

Ha az élelmiszerek minden faluban elérhetőek is, másféle árucikkek már kevésbé vásárolhatóak meg, ilyenek például a ruhaneműk vagy egyéb háztartási kellékek. A további árucikkekkel való ellátottság tekintetében a kistérség központja Szürte lett a listavezető, 3,3-el (26. ábra). Őt követte Palágykomoróc, Palló és Bátfa 3,2-es értékkel. Nagyobb leszakadás után következik a sorban Kisszelmenc (2,7), Nagygejőc (2,6), Császlóc (2,5), Rát (2,4), Kisgejőc (2,3) és Kistéglás (2). A legelégedetlenebbek Gállocs (1,6) és Oroszgejőc (1,4) lakosai, akik válaszaik átlagosan az 1-es értéket közelítik meg.

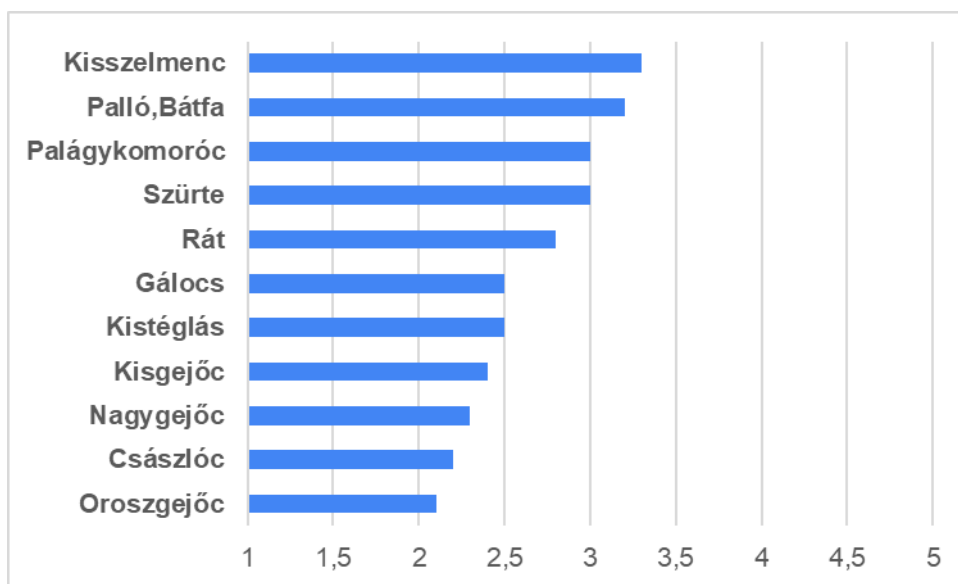
26. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal? (További árucikkekkel való ellátottság (ruhanemű, háztartási kellékek stb.))” kérdés válaszainak átlagértékei

Egy település akkor tud fejlődni és jobb irányba változni, akkor tudja a komfortosságát növelni, ha fejlesztések történnek a területén, így erre a tényezőre is rákérdeztünk, mi erről a véleménye a kistérségben élőknek. A lista elejét nagy különbséggel a másodikhoz képest Szürte uralja, ahonnan a válaszadók átlagosan 3,4-es értéket adtak meg, míg a kisszelmenciek utánuk már csak 2,4-es értéket (27. ábra). A települések értékei átlagosan a 2-es érték körül mozognak, tehát inkább nem elégedettek. A legelégedetlenebbek a Palló, Bátfa településpáros, akik átlagosan 1,4-es értéket adtak meg.

27. ábra. A „*Mennyire elégedett az Ön településén elérhető tényezőkkel? (Folyamatos fejlesztések)*” kérdés válaszainak átlagértékei

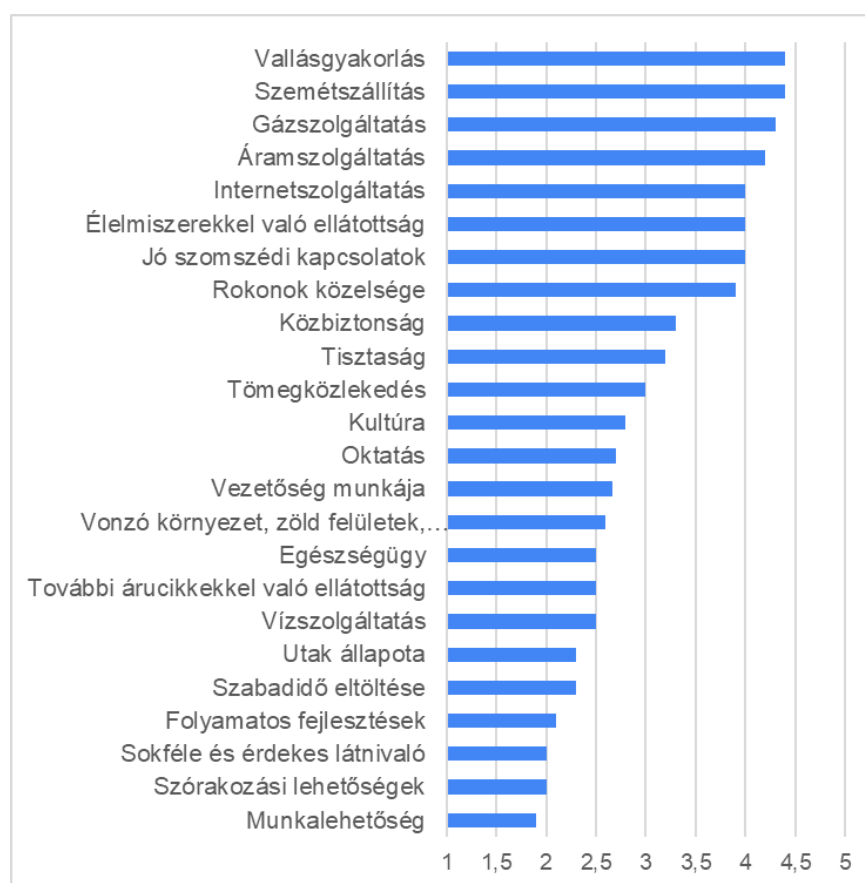
Kérdőívünkben rákérdeztünk a kistérség vezetőségének munkájával való elégedettségre is, amelyet 1-től 5-ig terjedő skálán kellett értékelni a válaszadóknak. A legjobb értékelést a kisszelmenci lakosság adta, ez átlagosan 3,3-es értéket jelent, őt követte a Palló, Bátfa páros 3,2-el (28.ábra). Palágykomoróc és Szürte egy véleményen volt ebben a kérdésben, ők a közepes 3-as értéket adták meg átlagosan. Ennél kevesebbre minősített Rát 2,8-el, majd Gálocs és Kistéglás következik 2,5-el. A lista végén Kisgejőc 2,4-re, Nagygejőc 2,3-re, Császlóc 2,2-re értékelt, míg a legelégedetlenebbek Oroszgejőc lakosai voltak, átlagosan 2,1-re értékelve a kistérség vezetőinek munkáját.

28. ábra. A „*Véleménye szerint milyen mértékben törekszik a település vezetősége a község továbbfejlesztésén?*” kérdés válaszainak átlagértékei

Az összes felsorolt szolgáltatást, tényezőt, illetve adottságot figyelembe véve, kijelenthetjük, hogy a kistérségben lakók a vallásgyakorlás adta lehetőségekkel és a személyszállítás szolgáltatással voltak a legelégedettebbek, mivel ezeket átlagosan 4,4-re értékelték (29. ábra). Az élmezőnyben végzett még a gázszolgáltatás 4,3-el és az áramszolgáltatás 4,2-el. A közepes, vagyis 3-as értéken felül szerepelnek még a tisztaság, közbiztonság, rokonok közelsége, jó szomszédi kapcsolatok, az élelmiszerekkel való ellátottság és az internetszolgáltatás. A legalacsonyabb értékelést a felsoroltak közül a munkalehetőségek (1,9), a szórakozási lehetőségek (2), valamint a sokféle és érdekes látnivaló (2) kapták.

A kapott rangsort (29. ábra) összehasonlítottam a Tóth Lídia Bátyúi kistérséget vizsgáló munkájával és az abban szereplő értékekkel. Az itt kapott eredmények nagyban hasonlítanak a Bátyú kistérségben felmértékhez, mivel ott a lista elején a helyi egyházak működése és a gázszolgáltatás, a végén pedig a munkalehetőségek és a szórakozási lehetőségek szerepelnek, csak úgy, mint azt a Szürtei kistérség lakosai is gondolták (Tóth 2024). Ebből arra tudunk következtetni, hogy ezen problémák (pl. munkalehetőségek hiánya) több kárpátaljai kistérség területén is hasonló mértékű problémának számítanak, mint ahogy az a Szürtei és Bátyúi kistérségekben lakók véleményei alapján kiderült.

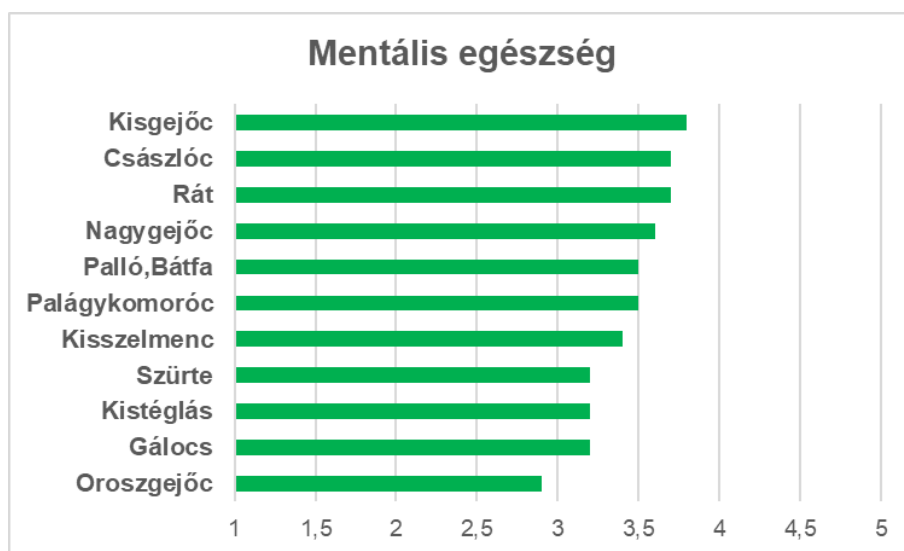

29. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető szolgáltatásokkal, tényezőkkel?” kérdés válaszainak átlagértékei a kistérség összes településén

A mentális egészség témakörében két kérdést tettem fel a válaszadóknak, melyekben meg kellett ítélniük milyen gyakran érezték az elmúlt hónap során a megfogalmazott tételket, illetve, hogy összességében hogyan értékelik az életüket. A két kérdés válaszainak átlagaiból azt az eredményt kaptuk, hogy a települések közül Kisgejőc lakosainak a legjobb a mentális egészsége, mivel ők az öt fokozatú skálán átlagosan 3,8-et értek el, őket követik a császlóciak és a rátiak 3,7-el, a nagygejőciek pedig 3,6-el (30. ábra). A 3,5-es értéket Palló, Bátfa és

Palágykomoróc érték el, majd Kisszelmenc következett 3,4-el. Szürtében, Kistégláson és Gállocsban élők átlagosan 3,2-es értéket szereztek, míg a legrosszabb eredmény Oroszgejőc lakossága körében született, akik átlaga 2,9. Az összes településről elmondható, hogy sehol nem érték el a 4-es átlagot, az adatközlők válasza, ez lehet akár a háború okozta nyomás velejárója is.

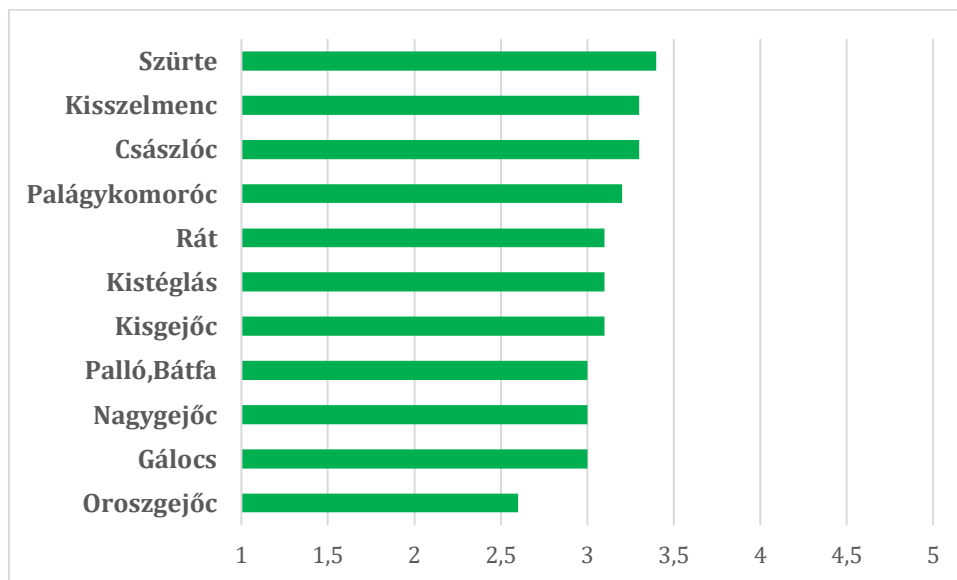
A mentális egészség kérdését a nemek szempontjából is megvizsgáltuk, amelyből kiderült, hogy a nők valamivel jobban érzik magukat, az ő átlaguk 3,7, míg a férfiaké 3,4 volt. Ez az eredmény mutatja meg azt is, hogy a férfiak jobban elszenvedői a jelenlegi háborús helyzetnek, melybe beletartozik a katonai behívók osztásától való félelem, vagy a bezártság okozta stressz.

30. ábra. A mentális egészségre vonatkozó kérdésekre adott válaszok átlagértékei

A megalkotott mérőszám alapján megkaptuk a településkomfortot mutató átlagokat egy 1-től 5-ig terjed skálán a településekre lebontva. A mérőszámba az előzőekben kielemezett tényezőket, szolgáltatásokat, adottságokat értékelő kérdések, a mentális egészségre vonatkozó kérdések és a kistérség vezetőségének munkájával kapcsolatos véleménykérdés került. Az eredmények azt mutatják a településkomfort a kistérség központjában Szürtében a legjobb, itt az átlag érték 3,4 lett (31. ábra). Ez az eredmény Szürte központi helyzetének köszönhető, mivel jelenleg a kistérségben az emberek csak itt tudnak ügyeket intézni, mivel itt van a községháza, az útviszonyok is kiemelkedően jónak számítanak, a tömegközlekedés is rendszeres, az üzletek és árucikkek választéka is itt a legnagyobb és a legtöbb munkalehetőség is itt van.

Nem sokkal van lemaradva Kisszelmenc és Császlóc 3,3-es értékkel. A középmezőnybe tartozik Palágykomoróc (3,2), Rát (3,1) Kistéglás (3,1) és Kisgejőc (3,1), őket követi a Palló, Bátfa páros, Gállocs és Nagygejőc, itt mindenhol közepes értékű, vagyis 3 lett a komfortérzet. A lista végén pedig Oroszgejőc szerepel 2,6-os értékkel. Oroszgejőc annak ellenére, hogy Szürtéhez közel fekszik, mégis az utolsó helyen szerepel a listában, ennek oka lehet a tömegközlekedés teljes hiánya, az utak rossz állapota, az oktatási és egészségügyi intézmények hiánya.

31. ábra. Településkomfort a Szürtei kistérség településein

6. fejezet

A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ALKALMAZHATÓSÁGA AZ ISKOLAI HONISMERETI SZAKKÖRI FOGLALKOZÁSOKON

6.1. Honismereti szakköri foglalkozások

A tanórán kívüli tevékenységek egyik legelterjedtebb formája a szakkör. Olyan funkciókat töltenek be, amelyeket semmilyen más munkaforma nem tud biztosítani, mivel elősegítik az aktivitást, az önállóságot, formálják a tanulók kognitív érdeklődését és lehetőséget biztosítanak az őket érdeklő témák szisztematikus, mélyreható tanulmányozására.

A honismeret nem tekinthető önálló tudományágnak, sokkal inkább egy sajátos tanulási és ismeretátadási forma. Lényege abban rejlik, hogy a minket körülvevő természeti és társadalmi környezetet – vagyis a közvetlen életterünket – több szempontból vizsgálja és dolgozza fel. A honismereti munka célja a helyi ismeretek gyűjtése, rendszerezése és gyakorlati alkalmazása. Ebből kiindulva a honismeret szorosan kapcsolódik mind a természettudományhoz, mind a társadalomtudományhoz és a művészeti ismeretterjesztéshez is, miközben nevelési szempontból is jelentős szerepet tölt be. A honismeret tehát egy olyan művelődési forma, amely hozzájárul a tanulók tudományos szemléletének és világképének megalapozásához (Kiss 1970).

A honismereti szakkörök rendkívül változatos és sokoldalú tevékenységet folytatnak. A kutató-gyűjtő munka különböző tudományterületek mentén szervezhető, lehet:

- földrajzi jellegű (például lakóhelyismeret),
- néprajzi (népművészeti, népmesék, népdalok, népszokások gyűjtése),
- történelmi (helytörténet, levéltári és könyvtári kutatás, régészet, múzeumlátogatás),
- természettudományi (országjárás, turizmus, állattan, madártan, közettan, barlangászat),
- irodalmi vonatkozású (irodalmárok, tudósok, felfedezők helyi emlékhelyeinek feltérképezése).

A szakkör keretében megszerzett tapasztalati tudás kiegészül a tudományos eredmények felhasználásával, amely lehetővé teszi az ismeretek rendszerezését és elmélyítését. Ezáltal a

tanulók könnyebben megértik és átlátják szűkebb-tágabb környezetük – természeti és társadalmi valóságuk – összefüggéseit.

Ezek a szakkörök olyan tanórán kívüli foglalkozási formát kínálnak a fiatalok számára, amely elősegíti az önálló gondolkodást, a kreativitást és a cselekvő részvételt. A honismereti szakkörök célja, hogy a tanulást az élet gyakorlati oldalához kapcsolják és a helyi, illetve országos történelmi ismereteket aktív módon alkalmazzák. A helytörténeti szakkör tevékenysége két fő irányban valósul meg: egyrészt a tanulók szervezett módon törekednek egy adott földrajzi térség sokoldalú megismerésére, másrészt a kutatómunkát kiegészíti egyfajta közművelődési, ismeretterjesztő és mozgásos tevékenység is, például túrák és kirándulások formájában (Dr. Szántó 1965).

A honismereti szakkör célja:

1. A szülőföld tanulmányozása, kutatása és anyagok gyűjtése a régió természetéről; a történelmi múltjáról és jelenről, valamint a kultúrájáról.
2. A környezeti neveléssel kapcsolatos munka megszervezése, a környezetvédelmi tevékenységekhez szükséges készségek és képességek fejlesztése az iskolás gyerekek körében.
3. A gyermekek kreatív képességeinek fejlesztése, amelyek a földrajzi kutatásokhoz kapcsolódnak és magukba foglalják az összegyűjtött tények elemzését és következtetések levonását.
4. A szülőföld gazdasági tevékenysége (ipar, mezőgazdaság, közlekedés) sajátosságainak, ezen iparágak fejlődési kilátásainak tanulmányozása a következtetések levonásával.

A honismereti szakköri foglalkozások formái:

A tanulókkal nem csak a tanteremben tudunk a honismeretről tanulni, hanem elhagyhatjuk az iskolát is, ennek több formája is lehetséges: ilyenek a séta, a kirándulás és az expedíció.

A séta – a honismereti munka legegyszerűbb formája. Szervezhető erdőben, folyóparton, hegyekben stb. Nem igényelnek különleges költségeket vagy speciális turisztikai felszerelést. A sétákat leggyakrabban fiatalabb diákokkal tartják.

A kirándulás – a honismereti foglalkozás olyan formája, amelynek célja a tanórákon szerzett ismeretek megszilárdítása. A kirándulások minden évfolyamra kiterjednek, és a tanév során folyamatosan zajlanak. Különleges helyet foglalnak el a foglalkozások programjában. A kirándulások gondos előzetes felkészülést és hozzáértő lebonyolítást igényelnek a vezetőktől. A kirándulásokon a tanárok a diákjaikkal együtt olyan tárgyakkal, jelenségekkel, folyamatokkal foglalkoznak, amelyek csak a természetben mutathatók be a legjobban. Nagy jelentőséggel bírnak a tanulók hazaszeretetre nevelésében.

Az expedíciók – a honismereti szakköri foglalkozás legösszetettebb formája, amely bizonyos tudományos kutatások elvégzését foglalja magában. Az ilyen expedíciók szervezésekor és lebonyolításakor a tanárnak elsősorban azt a célt kell kitűznie, hogy a diákok elsajátítsák a legegyszerűbb tudományos kutatás készségeit. Egy jól megtervezett helytörténeti expedíció hozzájárul az új ismeretek aktív elsajátításához, valamint a már megszerzett ismeretek elmélyítéséhez és gyakorlati tevékenységekben való alkalmazásához. Ezeket az expedíciókat a honismereti munka (a hétköznapi kirándulásokhoz képest) összetettebb formájának tekintik. Éppen ezért főként olyan középiskolás diákok vesznek részt rajtuk, akik fokozott érdeklődést mutattak az egyszerű tudományos és honismereti kutatások iránt.

6.2. Településkomfort vizsgálata szakköri foglalkozásokon

A különböző témakörű szakkörök indulásáról a tanév elején a tanári értekezleten hoznak határozatot, amelynek egész tanév folyamán működni kell. Az iskola ezután a különféle témájú szakköröket meghirdeti a tanulók számára, hogy jelentkezni tudjanak rájuk. A szakkört akkor indítják el, ha legalább 15 fő szeretne részt venni rajta. A vezető tanár ezután a hivatalos tanterv szerint megkezdheti az órán kívüli foglalkozások megtartását, amelyet hetente vezet le.

A honismereti szakköri foglalkozás tanmenete az Oktatási Modernizációs Intézet honlapján elérhető programtervezet alapján készült (Kopilec – Omelcsenko 2022). A földrajzi honismereti szakkör elkészített tanmenete 35 órát tartalmaz, ami heti 1 órán kívüli foglalkozást jelent, egy tanéven keresztül. A foglalkozások ideje 45 perc, ami alatt vitákat bonyolítunk le, csoportmunkában dolgozunk, a terepen vizsgálódunk és kirándulunk a tanulókkal.

A honismereti szakkör tanmenete (Kopilec – Omelcsenko 2022)

№	Foglalkozás témája	Óraszám:		
		35 óra		
		Összesen	Elméleti	Gyakorlati
1.	Bevezetés	4	3	1
1.1.	Bevezető foglalkozás	1	1	0
1.2.	Szülőföld turisztikai és helytörténeti lehetőségei	2	1	1
1.3.	Balesetvédelem a foglalkozások és a helytörténeti kirándulások során	1	1	0
2.	Földrajzi helytörténet	19	10	9
2.1.	A tananyag ismételése, megszerzett készségek felelevenítése	1	1	0
2.2.	A nemzeti helytörténeti földrajz fejlődésének főbb mérföldkövei	1	1	0
2.3.	A régió földrajzi elhelyezkedése. Természeti erőforrások	2	1	1
2.4.	A régió földtani szerkezete, ásványok és kőzetek, domborzat	3	2	1
2.5.	Meteorológiai megfigyelések. A régió éghajlatának jellemzői	3	1	2
2.6.	A régió vizei. Hidrológiai megfigyelések	2	1	1
2.7.	A régió növényzete, állatvilága, talaja	2	1	1
2.8.	A régió népessége	2	1	1
2.9.	A régió népességének és gazdaságának kapcsolata. Településkomfort vizsgálata	3	1	2
3.	Gazdasági honismeret	2	2	0
3.2.	Gazdasági alapismeretek	1	1	0
3.3.	A szülőföld gazdasága	1	1	0
4.	Turizmus	8	3	5
4.1.	Tájékozódás a terepen. Topográfiai ismeretek	3	1	2
4.2.	Túrafelszerelés	1	1	0

4.3.	A turizmus megszervezése (a kiválasztott közlekedési eszköz alapján)	2	1	1
4.4.	Kirándulás a régióban	2	0	2
5.	A tanév eredményeinek összefoglalása	2	2	0
5.1.	Felkészülés a nyári turisztikai és helytörténeti kirándulásokra	1	1	0
5.2.	A tanév összefoglalása	1	1	0
	Összesen:	35	20	15

A vonatkozó tanterv szerint a településkomfort témáját „A régió népességének és gazdaságának kapcsolata” című témához lehetne beilleszteni, amely foglalkozás a tanév első félévének végén valósulna meg.

Óravázlat szakköri foglalkozáshoz

A szakköri foglalkozás helyszíne: Kisgejőci Egry Ferenc Líceum

A szakköri foglalkozás ideje: 2024. december 18.

Foglalkozásvezető: Bogáthy Eszter

Osztályok: 6-9. osztály

A szakköri foglalkozás témája: Településkomfort vizsgálata Kisgejőc településen

A szakköri foglalkozás céljai:

Oktatási: a településkomfort fogalmának megismerése, annak összetevői, saját lakókörnyezetünk komfortszintjének elemzése, földrajzi, gazdasági és környezeti szempontok figyelembevételével.

Nevelési: felelősségteljes és tudatos hozzáállás a helyi közösség iránt, a szülőföld iránti elkötelezettség erősítése.

Az foglalkozás menete

Tartalmi rész	Módszer	Eszköz	Idő
Szervezés: - Köszönés. - Az óra előkészítése. Létszámellenőrzés	Szóbeli közlés	Élőszó	2p.
Aktualizálás: Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap a lakókörnyezet minősége, hiszen az életminőség szorosan összefügg azzal, hogy milyen feltételeket biztosít a település az ott élők számára. A „településkomfort” fogalma nem csupán a kényelmet jelenti, hanem átfogó képet ad arról, mennyire élhető, biztonságos, egészséges és közösségépítő egy adott város vagy falu.	Szóbeli közlés	Élőszó	5p.
Téma: Településkomfort vizsgálata Kisgejőc településen Mit nevezünk településkomfortnak? Ma arról fogunk beszélni, hogy mennyire kényelmes, élhető a település, ahol élünk. Ez a téma azért fontos, mert a mindennapjainkat nagyban befolyásolja: például milyen messze van az iskola, van-e buszjárat, van-e játszótér, boltok, orvos, park. Ez mind része a településkomfortnak. Szerintetek mitől lesz egy település kényelmes vagy élhető? Példák felsorolása: Lakókörnyezet: Van-e közvilágítás? Milyenek az utak? Közlekedés: Milyen gyakran jár a busz? Szolgáltatások: Van-e óvoda? Iskola? Orvos? Gazdasági lehetőségek: Vannak-e munkahelyek? Tisztaság: Van-e szemét az utcán? Közösségi élet: Vannak-e kulturális események? Miután megbeszéltük a településkomfort fogalmát és annak összetevőit csoportmunka következik.	Csoportmunka	Laptop, vetítő, térkép	35p.

A 6-7. osztályos tanulók egy csoportot alkotnak, a 8-9. osztályos tanulók egy másik csoportba szerveződnek. – 6–7. osztály: A település helyrajzának elkészítése, a komfortot befolyásoló elemek (pl. iskola, bolt, buszmegálló, játszótér, orvosi rendelő, zöldterület, utak) jelölése a térképen, kiemelés színekkel, jelmagyarázat készítése – 8–9. osztály: Információgyűjtés Kisgejőc gazdasági adottságairól (helyi munkahelyek, szolgáltatások, vállalkozások, munkanélküliség, ingázás, mezőgazdasági területek stb) Az óra vége felé közeledve a tanulók megmutatják mire haladtak és kérdéseket tehetnek fel egymásnak a két csoport tagjai.			
Házi feladat: 6–7. osztály: a kész helyrajz kiegészítése tanulói megfigyelésekkel, fotókkal 8–9. osztály: az összegyűjtött adatokat felhasználva közös prezentáció készítése és bemutatása	Szóbeli közlés	Élőszó	3p.

ÖSSZEFOGLALÁS

A településkomfort vizsgálata egyre fontosabb szerepet tölt be a településfejlesztésben, hiszen a fizikai és mentális tényezők együttesen határozzák meg a lakosság életminőségét. Kárpátalján ennek a témának a kutatása aktuálisnak tekinthető, mivel a településkomfort is szerepet játszhat az elvándorlás mértékének növekedésében, amely a régióban több évtizede a népességcsökkenés legfőbb oka.

Kutatásomban a Szürtei kistérséghez tartozó 12 települést vizsgáltam, kérdőíves módszerrel mérve a helyi lakosság elégedettségét a községek nyújtotta szolgáltatásokkal, tényezőkkel, adottságokkal kapcsolatban, illetve a válaszadók mentális egészségének állapotára is kitértem. A vizsgálat során összesen 177 fő töltötte ki a kérdőívet, melyek válaszait adatbázisba rendeztük és térképeket, illetve diagramokat készítve belőlük elemeztük ki őket.

A kérdőíves felmérés eredményeiből azt tudtuk meg, hogy az adatközlők a vallásgyakorlás adta lehetőségekkel, a gázszolgáltatással és a szemétszállítással a legelégedettebbek, melyeket átlagosan a 4-es érték fölé minősítettek. A legalacsonyabb értékelést a munkalehetőségek, a szórakozási lehetőségek és a sokféle, érdekes látnivalók tényezők kapták, melyeket átlagosan 2-es érték körülre minősítettek. Az eredményeimet összevetettem Tóth Lídia munkájával, aki a Bátyúi kistérség településeinek komfortérzetével foglalkozott (Tóth 2024). Az összehasonlításból kiderült, hogy ugyanazok a tényezők szerepelnek az elégedettségi lista elején és végén mindkét kistérség esetében, ez többek között arra is rávilágít, hogy hasonló problémákkal szembesülnek a különböző térségben élők.

A vizsgálat végén a Szürtei kistérséghez tartozó 12 települést összehasonlítottam az összes elégedettséget mérő tényező, szolgáltatás és mentális egészségre vonatkozó kérdések átlagainak segítségével. Ebből az rajzolódott ki, hogy Szürtében a legmagasabb a településkomfort, amely központi helyzetéből, kedvező földrajzi elhelyezkedéséből adódhat. A legalacsonyabb komfortérzetet Oroszgejőc lakossága tapasztalja, ahol minden téren szükség lenne a település fejlesztésére.

A válaszadók véleménye alapján fontos lenne a kistérség területén több munkalehetőség teremtése, illetve célszerű lenne, ha a fejlesztések, nem csak a kistérség központjára korlátozódnának, hanem minden településre kiterjednének.

KÖVETKEZTETÉSEK

Vizsgálatunk legfontosabb eredményei az alábbi fő következtetésekből foglalhatók össze:

- A kistérségben lakók a vallásgyakorlás adta lehetőségekkel és a személyszállítás szolgáltatással voltak a legelégedettebbek, mivel ezeket átlagosan 4,4-re értékelték.
- A legalacsonyabb értékelést a felsoroltak közül a munkalehetőségek, a szórakozási lehetőségek, valamint a sokféle és érdekes látnivaló tényezők kapták.
- A kistérség vezetőségének munkájával Kisszelmenc lakosai voltak a legelégedettebbek.
- A települések közül Kisgejőc lakosainak a legjobb a mentális egészsége, mivel ők az öt fokozatú skálán átlagosan 3,8-et értek el, míg Oroszgejőc lakossága a 2,9-es átlaggal az utolsó helyen végzett.
- A nők átlaga jobbnak mutatkozott a mentális egészség kérdéskörénél, az ő átlaguk 3,7, míg a férfiaké 3,4 volt, amely oka lehet a jelenlegi háborús helyzet férfiakra erőteljesebben gyakorolt hatása.
- Összességében a településkomfort a kistérség központjában Szürtében a legjobb, amely a kistérségen belüli központi helyzetének és előnyös földrajzi elhelyezkedésének tudható be.
- A kistérség településeinek fejlesztése érdekében fontos lenne azon infrastrukturális és egyéb szolgáltatások elérhetőségének javítása, amellyel bizonyos települések a legelégedetlenebbek voltak (pl. tömegközlekedés, utak állapota, egészségügy).
- Célszerű lenne, ha a folyamatos fejlesztések nem csak a kistérség központjában valósulnának meg, hanem az összes települést érintenék.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Baranyi B. (szerk.) 2009: Kárpátalja. Dialóg Campus Kiadó, Pécs-Budapest.
2. Botlik J. - Dupka Gy. 1993: Magyarlakta települések ezredéve Kárpátalján. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó.
3. Braun L. - Csernicskó I. - Molnár J. 2010: Magyar anyanyelvű cigányok/romák Kárpátalján. PoliPrint Kft., Ungvár.
4. Czibere I. - Molnár É. 2016: Mélyszegénységben élő fiatal nők munkaerőpiaci és párválasztási perspektívái elzáródott vidéki térben: Egy magyar–román határ menti zsákfalú esete. Erdélyi társadalom: Szociológiai szakfolyóirat 14 : 1 pp. 165-190. , 26 p.
5. Csernicskó I. – Hires-László K. – Karmacs Z. – Márku A. – Máté R. – Tóth-Orosz E. 2021: A magyarok és a magyar nyelv Kárpátalján. Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, Termini Egyesület, Törökbálint.
6. Dorgay Zs. 2016: Szürte település története. In: NORTIA. A Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék diákjainak és fiatal kutatóinak tudományos kiadványa. Ungvár.
7. Dr. Szántó I. 1965: A helytörténeti szakköri tevékenység az órán kívüli nevelőmunka szolgálatában. In: Dr. Somos Lajos (szerk.): Az Egri Tanárképző Főiskola tudományos közleményei III. Series methodica. Eger.
8. Ferkó O. 2017: Nagygejőc. Egy ungvidéki község története a kezdetektől a szovjet megszállásig. TIMPANI, Ungvár.
9. Hires- László K. 2019: A kárpátaljai magyar fiatalok társadalmi helyzete és kilátásai. In: Fiatalok a Kárpát-medencében a 21. század elején. Kárpát-Haza Szemle 13., Nemzetstratégiai Kutatóintézet, Budapest.
10. Horváth Z. Gy. – Kovács S. 2002: Kárpátalja kincsei. Masszi Kiadó és a Romanika Kiadó, Budapest.
11. Kapitány B. 2016: Súlyozás és alkalmazandó súlyváltozók. In: Felhasználói kézikönyv az életünk fordulópontjai panelkutatás 1-4. hullámához. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet. Budapest.
12. Karácsony J. 1901: A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig III. kötet 1. fele. –Bp.: Magyar Tudományos Akadémia. Budapest.
13. Kiss Cs. – Nagy A. 2005: A társadalmi térszerkezet alakulása. Falu Város Régió. Területfejlesztési és területrendezési szakmai folyóirat. 1-2. sz. (8-22.p.)

14. Kiss G. 1970: Honismereti-helytörténeti munka az iskolában. In: Gálos Tibor (szerk.): Honismereti szakkörök az iskolában. Tankönyvkiadó, Budapest.
15. Kopilec J. V. – Omelcsenko D. H. (Копилець Є. В. - Омельченко Д. Г.) 2022: „ГЕОГРАФІЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО” „Схвалено для використання в освітньому процесі”. Рішення експертної комісії з позашкільної освіти від 12.09.2022 (протокол №2). Київ.
16. Kovács Z. 2002: Néesség- és településföldrajz. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
17. Lőrincz K. 2019: Gyöngyös, mint lakóhely és úti cél megítélése a helyi lakosság körében. Pannon Egyetem, Veszprém.
18. Molnár D. I. 2021: Kárpátalja közigazgatás-története, etnodemográfiai változásai és községnevérendezései: A közigazgatási térfelosztás változásai a mai Kárpátalja területén. In: Brenzovics László (szerk. biz. eln.): Kárpátalja története. Örökség és kihívások. Monográfia. Beregszász-Ungvár, II. RF KMF-„RIK-U” Kft., pp. 13-32.
19. Molnár J. – Molnár D. I. 2005: Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében. Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsa, Beregszász.
20. Molnár J. – Tátrai P. – Kovály K. 2024: A kárpátaljai magyarok felekezeti megoszlása a SUMMA 2017 felmérés eredményeinek tükrében. In: Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica et Recreatio. 2024. № 2. c. 18-32.
21. Reinhardt M. – Horváth Zs. – Tóth L. – Kökönyei Gy. 2020: A mentális egészség kontinuum skála rövid változatának hazai validációja. Magyar Pszichológiai Szemle, 75.2/14. 217-246. Akadémiai Kiadó, Budapest.
22. Sebők L. 2021: Kárpátalja településeinek etnikai és felekezeti statisztikája, 1870–2001 <https://kisebbssegkutato.tk.hu/sebok-laszlo-karpatalja-statisztikaja-1870-2001>
23. Szaniszló B. 2016: Palágykomoróc településének értékvizsgálata. Diplomadolgozat, Beregszász.
24. Szürtei kistérség weboldala <https://siurtivska-gromada.gov.ua/>
25. Tátrai P. – Molnár J. – Kovály K. – Erőss Á. 2020: SUMMA 2017: a kárpátaljai magyarok demográfiai felmérése. In: Kárpátalja mozgásban: társadalmi változások és interetnikus viszonyok az Euromajdan után. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Budapest.
26. Tóth L. 2024: A Bátyúi kistérség (Beregszászi járás) településeinek értékelése településkomfort szempontjából. Települési komfortvizsgálat iskolai honismereti szakköri foglalkozásokon. Magiszteri dolgozat. Beregszász.

27. Tóth-Orosz E. 2020: Decentralizáció Kárpátalján. Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont. Beregszász.

INTERNETES FORRÁSOK

1. <https://karpatalja.ma/karpatalja/kozelet/megalakult-a-szurtei-kistersegi-tanacs/> Letöltés ideje: 2025.03.04.
2. <http://www.szozat.org/index.php/porta/tartalommutato/3176-nagy-es-kisszelmenc-a-ketteszelt-falu-ung-varmegyeben> Letöltés ideje: 2025.04.10
3. <https://szekelykapuk.com/erdekessegek/szelmenc/> Letöltés ideje: 2025.04.10
4. <https://karpataljalap.net/2004/03/05/amerikai-kongresszusi-kepviselok-kozbenjarnak-szelmencert> Letöltés ideje: 2025.04.15
5. <https://life.karpat.in.ua/?p=221803&lang=hu> Letöltés ideje: 2025.03.20
6. <https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-rati-gorogkatolikus-egyhazkozseg/> Letöltés ideje: 2025.04.20
7. <https://rati-iskola.ucoz.ua/> Letöltés ideje: 2025.04.15
8. <https://www.stmkids.org/rolunk/> Letöltés ideje: 2025.04.20
9. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Gálocs> Letöltés ideje: 2025.04.15
10. <https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-galocsi-katolikus-templom/> Letöltés ideje: 2025.04.15
11. <https://sites.google.com/view/galocsi-elemi-iskola/інформація-про-школи/історія-школи?authuser=0> Letöltés ideje: 2025.04.20
12. <https://karpataljalap.net/2004/07/09/katolikus-osszefogas-palloban> Letöltés ideje: 2025.04.22
13. <https://karpatalja.ma/karpatalja/hitelet/nyolcvaneves-a-palloi-reformatus-templom/> Letöltés ideje: 2025.04.22
14. <http://batfa.hupont.hu/1/batfa> Letöltés ideje: 2025.04.22
15. <https://www.telekialapitvany.hu/batfa-karpatalja-reformatus-templom-felujitasa/> Letöltés ideje: 2025.04.25
16. <https://karpataljalap.net/2021/08/31/egy-falu-eros-kozosseggel-hagyomanyokkal-es-ertekekkel> Letöltés ideje: 2025.04.25

17. <https://kmmi.org.ua/cikkek/hirek/a-palagykomoroci-reformatus-templom> Letöltés ideje: 2025.04.25
18. https://pkomarivci-zos.at.ua/index/istorija_shkoli/0-12 Letöltés ideje: 2025.04.25
19. https://vgeevecka-zos.at.ua/index/istorija_shkoli/0-6 Letöltés ideje: 2025.04.26
20. <https://karpataljalap.net/2012/02/24/egy-kozseg-melyben-hajdan-vilaghiru-harangontode-mukodott> Letöltés ideje: 2025.04.25
21. <https://www.karpataljainepfoiskola.hu/egry-ferenc-harangonto-munkassaga/> Letöltés ideje: 2025.04.25
22. <https://munkacs-diocese.org/hu/2014/01/29/csaszloci-romai-katolikus-templom/> Letöltés ideje: 2025.04.26
23. <https://geomap.land.kiev.ua/obl-6.html> Letöltés ideje: 2025.04.28
24. <https://uzhgorod.net.ua/news/19572> Letöltés ideje: 2025.05.05
25. https://abc-solar.com.ua/usefull_info/najbilsha-na-zaxodi-u-seli-tijglash-na-zakarpatti-zvodyat-veletensku-ses/ Letöltés ideje: 2025.05.05
28. <https://zaholovok.com.ua/persha-na-zakarpatti-sonyachna-elektrostantsiya-mozhe-zabezpechiti-energijyu-25-tis-budinkiv> Letöltés ideje: 2025.05.05
29. https://mukachevo.net/news/vidkryttia-novoyi-yevrokoliyi-chop-uzhorod-prohnozuiut-na-lito-vsi-podrobytsi_6272535.html Letöltés ideje: 2025.05.05
30. <https://openbudget.gov.ua/local-budget/0755500000/info/indicators?year=2024&month=12> Letöltés ideje: 2025.05.05

MELLÉKLET

1. melléklet

Kérdőív

a településkomfort felmérésére

Bogáthy Eszter vagyok, a II Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola magiszteri képzésének I. évfolyamos földrajz szakos hallgatója. Diplomamunkám témája a „Szürtei kistérség településkomfort vizsgálata”, ennek keretében végzem ezt a kérdőíves felmérést. Kérem, hogy válaszával járuljon hozzá munkám eredményességéhez. A válaszadás önkéntes, az adatgyűjtés név nélkül történik, a közölt adatok csak statisztikai vizsgálatokra lesznek felhasználva.

1. Neme?

- 1- Férfi
- 2- Nő

2. Melyik évben született?

---

3. Mi a legmagasabb iskolai végzettsége?

- 1- Általános iskola 9. évfolyamnál alacsonyabb
- 2- Általános iskola 9. évfolyam
- 3- Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel
- 4- Érettségi
- 5- Főiskolai (BA/BSc) diploma
- 6- Egyetemi (MA/MSc) diploma

4. Mi az Ön lakóhelye?

---

5. Családi állapota?

- 1- nőtlen/hajadon
- 2- házasságban él
- 3- élettársi kapcsolatban él
- 4- elvált
- 5- özvegy

6. Dolgozik jelenleg?

- 1- Igen
- 2- Nem

7. Ha igen, milyen beosztásban?

- 1- alkalmazott
- 2- vállalkozó
- 3- mindkettő
- 4- alkalmi munkavállaló

8. Mi a vallása, felekezete?

- 1- Református
- 2- Görög katolikus

- 3- Római katolikus
- 4- Ortodox
- 5- Egyéb:

9. Mióta él a településen?

- 1- kevesebb mint 1 éve
- 2- 1-5 éve
- 3- 5-10 éve
- 4- több, mint 10 éve

10. Miért választotta lakóhelyének a települését?

- 1- itt születtem és azóta is itt élek
- 2- házastárs/pár idevalósi
- 3- munkalehetőség miatt
- 4- tetszettek a település adottságai
- 5- az ingatlan alacsony ára miatt
- 6- egyéb:

11. Milyen szintű oktatásra van lehetőség az Ön településén magyar nyelven?

- 1- bölcsőde
- 2- óvoda
- 3- elemi iskola
- 4- gimnázium
- 5- líceum
- 6- semmilyen

12. Milyen szintű oktatásra van lehetőség az Ön településén magyar nyelven?

- 1- bölcsőde
- 2- óvoda
- 3- elemi iskola
- 4- gimnázium
- 5- líceum
- 6- semmilyen

13. Milyen szintű egészségügyi ellátás van az Ön településén?

- 1- felcserközpont
- 2- családorvosi rendelő
- 3- semmilyen

14. Mennyire elégedett az Ön településén elérhető lehetőségekkel? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 – egyáltalán nem, 5 – teljes mértékben.

	1	2	3	4	5
	Egyáltalán nem	Inkább nem	Közepesen	Inkább igen	Teljes mértékben
Oktatási					

Egészségügyi					
Vallásgyakorlás					
Kultúra					
Szolgáltatások					
Munkalehetőség					
Szabadidő eltöltése					
Szórakozási					

15. Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 – egyáltalán nem, 5 – teljes mértékben.

	1	2	3	4	5
	Egyáltalán nem	Inkább nem	Közepesen	Inkább igen	Teljes mértékben
Tisztaság					
Tömegközlekedés					
Utak állapota					
Vízszolgáltatás					
Gázszolgáltatás					
Internethozzáférés					
Áramszolgáltatás					
Szemétszállítás					
Közbiztonság					
Élelmiszerekkel való ellátottság					
További árucikkkel való ellátottság (ruhanemű, háztartási kellékek stb)					
Jó szomszédi kapcsolatok					
Rokonok közelsége					

16. Véleménye szerint milyen mértékben törekszik a település vezetősége a község továbbfejlesztésén?

- 1- Egyáltalán nem
- 2- Inkább nem
- 3- Közepesen
- 4- Inkább igen
- 5- Teljes mértékben

17. Mi jut eszébe először az Ön településének neve hallatán? (három válasz megadása lehetséges)

18. Honnan értesül leggyakrabban a lakóhelyével kapcsolatos tájékoztató jellegű információról?

- 1- Családtagok, barátok, ismerősök, rokonok
- 2- Közösségi média
- 3- a kistérség weboldala

19. Véleménye szerint az alábbi tényezők mennyire jellemzőek az Ön településére? (Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 – egyáltalán nem jellemző, 5 – teljes mértékben jellemző)

	1	2	3	4	5
1 Szórakozási lehetőségek					
2 A közterületek tisztasága, rendezettsége					
3 Széleskörű információnyújtás					
4 Jó közbiztonság					
5 Folyamatos fejlesztések					
6 Vásárlási lehetőségek					
7 Az ingatlanok kedvező ár-érték aránya					
8 Sokféle és érdekes látnivaló					
9 Kulturális programok széles választéka					
10 A helyiek vendégszeretete					
11 Vonzó környezet, zöld felületek, parkok					
12 Sportolási lehetőségek					
13 Könnyű megközelíthetőség					

20. Milyen szolgáltatások érhetőek el az Ön településén az alábbiak közül?

	1	2

	Igen	Nem
1 Szabó		
2 Cipész		
3 Fodrász		
4 Manikűrös		
5 Állami posta		
6 Magán posta (pl. Nova Posta)		
7 Konditerem		
8 Tornaterem		
9 Sportpálya		
10 Játsszótér		
11 Kultúrház		
12 Közösségi ház		

21. Milyen boltok és vendéglátó egységek érhetőek el az Ön településén az alábbiak közül?

	1	2
	Igen	Nem
1 Étterem		
2 Kávézó		
3 Cukrászda		
4 Gyógyszertár		
5 Élelmiszerbolt		
6 Gazdabolt		
7 Ruhabolt		

22. Van lehetőség az Ön településén a vallásának gyakorlására?

- 1- Igen
- 2- Nem

23. Milyen rendszerességgel kell beutaznia a közeli városba ügyeinek elintézésé, árucikkek megvásárlása miatt?

- 1- naponta
- 2- 2-3 naponta
- 3- hetente

- 4- 2-3 hetente
- 5- havonta
- 6- ennél is kevesebbszer

24. Ön tagja valamilyen civil szervezetnek?

- 1- Igen
- 2- Nem

25. Ha igen, milyen szervezetnek? (Több válasz is megjelölhető)

- 1- Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség
- 2- Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség
- 3- Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség
- 4- Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetsége
- 5- Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete
- 6- Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács
- 7- Egyéb:

26. Milyen mértékben vesz részt a szervezet életében?

- 1- Egyáltalán nem
- 2- Inkább nem
- 3- Közepesen
- 4- Inkább igen
- 5- Teljes mértékben

27. Az alábbi kérdés azokra az érzésekre és gondolatokra vonatkozik, amelyek Önt

AZ ELMÚLT HÓNAP SORÁN jellemezték.

Az elmúlt hónapban milyen gyakran érezte azt, hogy:

	1	2	3	4	5
	Soha	Ritkán	Néha	Gyakran	Mindig
1- boldog volt					
2- megelégedett volt					
3- elégedett volt az életével					
4- a mindennapi élettel kapcsolatos kötelezettségeit jól ellátta					
5- másokkal meleg (szeretetteljes) és bizalomteli kapcsolatai voltak					
6- olyan élményei voltak, amelyek fejlődésre és arra ösztönözték, hogy jobb emberré váljon					
7- tartozik egy közösséghez (pl. egy társadalmi csoporthoz vagy a lakóközösségben élőkhez)					
8- az emberek alapvetően jók					

28. Összességében mennyire elégedett Ön az életével mostanában? Jelölje egy 1-től 10-ig terjedő skálán, ahol 1: egyáltalán nem elégedett, 10: teljesen elégedett.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

2. melléklet

Анкета для оцінки комфортабельності поселення

Мене звати Богаті Естер, навчаюся на 1 курсі магістерської програми Середня освіта (Географія) Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II. Тема моєї дипломної роботи «Оцінка комфортабельності поселень для проживання населення в Сюртівській ТГ», в рамках якої проводжу це анкетне опитування. Будь ласка, посприйте успіху моєї роботи своїми відповідями. Відповіді добровільні, збір даних анонімний, надані дані використовуватимуться лише для статистичного аналізу.

1. Стать: а) чоловіча б) жіноча   **2. Рік народження:** _____

3. Яка ваша найвища освіта?

- 1- Незакінчена базова школа, нижче 8 класу
- 2- Базова школа, 8 клас
- 3- Середня освіта без атестата про середню освіту, з професійно-технічним дипломом
- 4- Середня освіта
- 5- Базова вища освіта (бакалавр)
- 6- Університет, диплом магістра

4. Місце проживання (назва населеного пункту):

5. Який ваш сімейний стан на даний момент?

- 1- Неодружений(а)
- 2- Одружений(а)
- 3- Цивільний шлюб
- 4- Розлучений(а)
- 5- Вдівець(Вдова)

6. Ви зараз працюєте?

- 1. Так
- 2. Ні

7. Якщо так, то на якій посаді?

- 1- працівник
- 2- підприємець
- 3- обидва
- 4- тимчасовий працівник

8. Яка ваша релігія або конфесія?

- 1- реформатська
- 2- Греко-католицька
- 3- Римо-католицька
- 4- Православна
- 5- Інше:

9. Від якого часу Ви тут проживаєте?

- 1- менше, ніж 1 рік
- 2- 1-5 років
- 3- 5-10 років
- 4- більше 10 років

10. Чому ви обрали саме своє село місцем проживання?

- 1- Я тут народив/лася і з того часу тут живу
- 2- Дружина/чоловік тут народилися
- 3- через можливості працевлаштування
- 4- Мені сподобалися особливості села
- 5- через низькі ціни на нерухомість
- 6- інше:

11. Який рівень освіти доступний угорською мовою у вашому селі?

- 1- ясельна група
- 2- дитячий садок
- 3- початкова школа
- 4- гімназія
- 5- ліцей
- 6 - ніякий

12. Який рівень освіти доступний українською мовою у вашому селі?

- 1- ясельна група
- 2- дитячий садок
- 3- початкова школа
- 4- гімназія
- 5- ліцей
- 6 - ніякий

13. Який рівень медичного обслуговування доступний у вашому селі?

- 1- фельдшерсько-акушерський пункт
- 2- амбулаторія сімейної медицини
- 3 - ніякий

14. Наскільки ви задоволені можливостями, доступними у вашому населеному пункті?

	1	2	3	4	5
	Зовсім ні	Скоріше ні	Помірно	Скоріше так	Повністю
Освітні					
Медичні					
Релігійні					
Культурні					
Послуги					
Працевлаштування					
Проведення вільного часу					
Розваги					

15. Наскільки ви задоволені наявним комфортним життєвим простором села?

	1	2	3	4	5
	Зовсім ні	Скоріше ні	Помірно	Скоріше так	Повністю
1 Чистота					
2 Громадський транспорт					
3 Якість доріг					
4 Водопостачання					
5 Газове постачання					
6 Доступ до Інтернету					
7 Електропостачання					
8 Вивіз сміття					
9 Громадська безпека					
10 Постачання продуктів харчування					

11 Постачання інших продуктів (одяг, товари для дому)					
12 Добросусідські відносини					
13 Близькість родичів					

16. На вашу думку, наскільки керівництво громади прагне до подальшого розвитку села?

- 1- Зовсім ні
- 2- Скоріше ні
- 3- Помірно
- 4- Скоріше так
- 5- Повністю

17. Яка ваша перша думка , коли почуєте назву вашого села (можете надати три слова)?

---

18. Де ви найчастіше знаходите інформацію про своє село?

- 1 родина, родичі, друзі, знайомі
- 2 соціальні мережі
- 3 веб-сайт громади

19. На вашу думку, якою мірою наступні фактори є характерними для вашого села? (Будь ласка, оцініть за шкалою від 1 до 5, де 1 – зовсім не характерно, 5 – цілком характерно)

	1	2	3	4	5
1 Розважальні можливості					
2 Чистота та охайність громадських місць					
3 Надання комплексної інформації					
4 Належна громадська безпека					
5 Постійні вдосконалення, розвиток					
6 можливості покупок					
7 Вигідне співвідношення ціни та якості нерухомості					
8 Різноманітні цікаві місця для відвідування					
9 Широкий вибір культурних програм					
10 Гостинність місцевих жителів					
11 Привабливе середовище, зелені зони, парки					
12 Спортивні можливості					

13 Доступність					

20. Які з перелічених послуг доступні у вашому селі?

	1	2
	Так	Ні
1 Кравець		
2 Чоботар		
3 Перукар		
4 Манікюр		
5 УкрПошта		
6 Приватне поштове відділення (наприклад: Nova Posta)		
7 Тренажерний зал		
8 Спортзал		
9 Спортивний майданчик		
10 Дитячий майданчик		
11 Культурний центр		
12 Громадський центр		

21. Які магазини та заклади громадського харчування є у вашому селі?

	1	2
	Так	Ні
1 ресторан		
2 Кафе		
3 кондитерська		
4 Аптека		
5 Продуктовий магазин		
6 господарський магазин		
7 Магазин одягу		

22. Чи є можливість сповідувати свою релігію у вашій місцевості?

- 1- Так
- 2- Ні

23. Як часто вам потрібно їздити до найближчого міста по справам або на покупки?

- 1- кожен день
- 2- Кожні 2-3 дні
- 3- щотижня
- 4- Кожні 2-3 тижні
- 5- щомісяця
- 6- декілька разів на рік

24. Чи є ви членом якоїсь громадської організації?

- 1- Так
- 2- Ні

25. Якщо так, то до якої організації? (Можна декілька відповідей)

---

26. Якою мірою ви берете участь у житті організації?

- 1- Зовсім ні
- 2- Скоріше ні
- 3- Помірно
- 4- Скоріше так
- 5- Повністю

27. Наступне питання стосується почуттів та думок, які характеризували вас ПРОТЯГОМ ОСТАННЬОГО МІСЯЦЯ.

Як часто протягом останнього місяця ви відчували, що:

	1	2	3	4	5
	Ніколи	Рідко	Іноді	Часто	Завжди
1- були щасливі					
2- були задоволені					
3- були задоволені своїм життям					
4- добре виконували свої повсякденні обов'язки					
5- мали люблячі та довірливі стосунки з іншими					
6- у вас був досвід, який надихнув вас рости та ставати кращою людиною					
7- належите до спільноти (наприклад, соціальної групи або людей, які проживають у вашому житловому районі)					
8- люди в основному хороші					

28. Загалом, наскільки ви задоволені своїм життям останнім часом? Будь ласка, оцініть за шкалою від 1 до 10, де 1: зовсім не задоволені, 10: повністю задоволені.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra. Kárpátalja járási felosztása és kistérségei a 2020-as közigazgatási reformot követően (Molnár D. 2021).....	9
2. ábra. A Szürtei kistérség elhelyezkedése Kárpátalján.....	10
3. ábra. A Szürtei kistérség térképe.....	11
4. ábra. Félbevágott székelykapu Nagy- és Kisszelmenc határában (karpataljalap.net 2025).....	22
5. ábra. A kitöltők eloszlása településenként	27
6. ábra. A kitöltők eloszlása családi állapot szerint (%).....	28
7. ábra. A kitöltők eloszlása iskolai végzettségük szerint (%)	28
8. ábra. Az őslakosok és betelepültek eloszlása a kitöltők között (%).....	29
9. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető lehetőségekkel? (Oktatási)” kérdés válaszainak átlagértékei	31
10. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető lehetőségekkel? (Egészségügyi)” kérdés válaszainak átlagértékei	32
11. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Utak állapota)” kérdés válaszainak átlagértékei	33
12. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Tömegközlekedés)” kérdés válaszainak átlagértékei	34
13. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető lehetőségekkel? (Kultúra)” kérdés válaszainak átlagértékei	35
14. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető lehetőségekkel? (Vallásgyakorlás)” kérdés válaszainak átlagértékei	36
15. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető tényezőkkel? (Rokonok közelsége)” kérdés válaszainak átlagértékei	37
16. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető tényezőkkel? (Jó szomszédi kapcsolatok)” kérdés válaszainak átlagértékei	37
17. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető lehetőségekkel? (Szabadidő eltöltése)” kérdés válaszainak átlagértékei	38
18. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Munkalehetőség)” kérdés válaszainak átlagértékei	39
19. ábra. A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Tisztaság)” kérdés válaszainak átlagértékei	39

20. ábra.	A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Vonzó környezet, zöld felületek, parkok)” kérdés válaszainak átlagértékei	40
21. ábra.	A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Sokféle és érdekes látnivaló)” kérdés válaszainak átlagértékei.....	40
22. ábra.	A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal, tényezőkkel? (Közbiztonság)” kérdés válaszainak átlagértékei	41
23. ábra.	A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető szolgáltatással? (Víz-, gáz- és áramszolgáltatás)” kérdés válaszainak átlagértékei.....	42
24. ábra.	A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető szolgáltatással? (Szemétszállítás)” kérdés válaszainak átlagértékei.....	42
25. ábra.	A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal? (Élelmiszerekkel való ellátottság)” kérdés válaszainak átlagértékei	43
26. ábra.	A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető adottságokkal? (További árucikkkel való ellátottság (ruhanemű, háztartási kellékek stb.))” kérdés válaszainak átlagértékei	44
27. ábra.	A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető tényezőkkel? (Folyamatos fejlesztések)” kérdés válaszainak átlagértékei	44
28. ábra.	A „Véleménye szerint milyen mértékben törekszik a település vezetősége a község továbbfejlesztésén?” kérdés válaszainak átlagértékei.....	45
29. ábra.	A „Mennyire elégedett az Ön településén elérhető szolgáltatásokkal, tényezőkkel?” kérdés válaszainak átlagértékei a kistérség összes településén	46
30. ábra.	A mentális egészségre vonatkozó kérdésekre adott válaszok átlagértékei	47
31. ábra.	Településkomfort a Szürtei kistérség településein.....	48

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat A magyar és ukrán lakosság száma a kérdőíves felmérésben részt vett településeken 2001-ben és 2017-ben. Az állandó lakosság, az ukránok és magyarok száma a 2001-es népszámlálási adatok alapján; a magyarok száma 2017-ben a SUMMA 2017 felmérés alapján (Sebők 2021, Tátrai et al. 2020) 13
2. táblázat Intézményi ellátottság a kistérség településein (Szürtei kistérség weboldala 2024) 35
3. táblázat A honismereti szakkör tanmenete (Kopilec – Omelcsenko 2022).....52

РЕЗЮМЕ

Дослідження комфорту поселень відіграє дедалі важливішу роль у розвитку поселень, оскільки фізичні та психічні фактори разом визначають якість життя населення. Дослідження цієї теми на Закарпатті є актуальним, оскільки комфорт поселень також може відігравати певну роль у збільшенні темпів еміграції, яка була основною причиною скорочення населення в регіоні протягом кількох десятиліть.

У своєму дослідженні я оглянула 12 населених пунктів, що належать до Сюртівської ТГ, оцінивши рівень задоволеності місцевого населення послугами, умовами та зручностями, що надаються селами, за допомогою методу анкетування. Окрім цього я проаналізувала стан психічного здоров'я респондентів. Під час дослідження анкету заповнили 177 осіб, відповіді яких були систематизовані в базу даних та проаналізовані шляхом створення карт і діаграм.

З результатів анкетування ми дізналися, що респонденти були найбільше задоволені можливостями віросповідання, газового обслуговування та вивезення сміття, які вони оцінили в середньому вище 4. Найнижчі оцінки отримали фактори можливості працевлаштування, розваг та наявності різноманітних, цікавих пам'яток, які були оцінені в середньому на 2. Я порівняла свої результати з роботою Лідії Тот, яка розглядала відчуття комфорту в поселеннях мікрорегіону Батєва (Tóth 2024). Порівняння показало, що однакові фактори з'являються на початку та в кінці списку задоволеності в обох мікрорегіонах. Це ж підкреслює, серед іншого, те, що люди, які проживають у різних регіонах, стикаються з ідентичними проблемами.

Наприкінці дослідження я порівняла 12 населених пунктів, що належать до Сюртівської ТГ, використовуючи середні значення всіх факторів вимірювання задоволеності, послугами та питань, пов'язаних із психічним здоров'ям. Це показало, що Сюрте має найвищий рівень комфорту поселення, що може бути пов'язано з його центральним розташуванням та вигідним географічним положенням. Найнижче відчуття комфорту відчуває населення Руських Геївців, де поселення потребує розвитку в кожній зоні.

Виходячи з думок респондентів, важливо створити більше робочих місць у мікрорегіоні, і було б доцільно, якби розвиток не зосереджувався лише у центрі мікрорегіону, а поширювався на всі населені пункти.

NYILATKOZAT

Alulírott, Bogáthy Eszter földrajz szakos hallgató, kijelentem, hogy a diplomamunkámat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, a Földrajz és Turizmus Tanszéken készítettem, földrajz magiszteri diploma megszerzése végett.

Kijelentem, hogy a dolgozatomat más szakon korábban nem védtem meg, saját munkám eredménye, és csak a hivatkozott forrásokat (szakirodalom, eszközök stb.) használtam fel. Tudomásul veszem, hogy a dolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Apáczai Csere János Könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

ОЦІНКА КОМФОРТАБЕЛЬНОСТІ ПОСЕЛЕНЬ ДЛЯ ПРОЖИВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В СЮРТІВСЬКІЙ ТГ УЖГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ.
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ КОМФОРТАБЕЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ШКІЛЬНОГО КРАЄЗНАВЧОГО ГУРТКА

Автор

Науковий керівник / Експерт

БОГАТИ ЕСТЕР МІКЛОШІВНА Стефан Молнар Д.

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

14549

Кількість слів

118717

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		5
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		72

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копію тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення коефіцієнту подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копію тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://genius-ja.uz.ua/images/files/tothdiplomamunka2024-toth-lidia.pdf	70 0.48 %
2	https://genius-ja.uz.ua/images/files/tothdiplomamunka2024-toth-lidia.pdf	70 0.48 %
3	https://genius-ja.uz.ua/images/files/tothdiplomamunka2024-toth-lidia.pdf	63 0.43 %
4	https://genius-ja.uz.ua/images/files/tothdiplomamunka2024-toth-lidia.pdf	29 0.20 %

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Я, Богаті Естер Міклошівна, підтверджую, що користувалась сервісом DeepL (<https://www.deepl.com/uk/translator>) для перекладу з угорської мови на українську змісту та висновків, покращення академічного стилю та правильності мови, включаючи граматичні структури, пунктуацію та лексику, перекладу іншомовних текстів та стилістичного редагування українських розділів роботи.

Я зробила запит на вищевказані операції 29 травня 2025 року.

Отримані таким чином результати були використані для доопрацювання та перероблення тексту з метою отримання кінцевого варіанту роботи.

Богаті

Богаті Естер Міклошівна